

MONITA
ISOCRATEA
JACOBI FACCIOLATI
STUDIO
COLLECTA ET EXPLICATA.

Editio tertia retractatior.

PATAVII, Typis Seminarii, MDCCXLVII.
Apud Joannem Manfrè.
SUPERIORUM PERMISSU.

E P I S T O L A

præmiſſa editioni primæ

A D

ANDREAM PISANUM

PATR. VENET.

Onita Iſocratea, quæ in noſtro hoc domeſtico ludo Latine reddidiſti, ac memoriæ mandaſti, NOBILISSIME ADOLESCENS, typis edita exſtare volui; ut ſi forte exciderint, rurſus oculis animoque ſubjicere poſſis. Adſcripſi porro ſingulis, ubi ſtilum ſubiere, ſimilia quædam, ex omni antiquitate petita, non ſolum ut pondus & auctoritatem illis adiicerem, ſed multo magis ut ingenium tuum, natura velox & moræ impatiens, collatione iſta detinerem. Valet enim plurimum præcepti brevitas ad arripiendum, quod præcipitur; ſed meditatione aliqua opus eſt ad retinendum, quaſique concoquendum, quod arripueris. Ceterum numquam ego tibi, aut cuiquam ex iis, qui ſe mihi in diſciplinam dederunt, ingentia volumina

ad formandos mores apponam. Siquidem, ut ſcribit Seneca Epiſt. 94. *Omnium honeſtarum rerum ſemina animi gerunt, quæ admonitione excitantur, non aliter quam ſcintilla, flatu levi adjuta, ignem ſuum explicat*. Exigua hæc ſunt, ſed myſteriis ſimilia, ut Plutarchus ait de antiquis proverbiis, in quibus maximæ res minutis ſignis expreſſæ continentur. Ac prioris quidem Orationis Monita ad privatæ vitæ inſtitutionem pertinent; reliqua eum ſpectant, qui in ſpem creſcit reip. adminiſtrandæ. Ubi cum imperio & poteſtate eris, non facile tibi accedent, qui libere loquantur; ideoque ætas iſta tua mature inſtituenda & formanda eſt ad illam fortunæ amplitudinem, in qua pauciſſimi monitorem ferunt. Quamquam domi inſtitutores habes, ſi uti volueris, ut certe voles pro indole iſta naturæ atque ingenii tam mirifica. Vidiſtine unquam, audiſti, didiciſti aliquid ab optimis PATRUIS, aut a SERENISSIMO AVO tuo, niſi ad perfectam prudentiæ ac juſtitiæ normam directum & compoſitum? Qua in domo ſunt aut religionis in Deum, aut caritatis in Patriam, aut in omne genus hominum comitatis ac benevolentiæ documenta plura? Cogita, num poſſis in luce tanta virtu-

tum

tum atque exemplorum ignorare, quo sit eundum; aut, cum talia videas, ducesque habeas ejusmodi, num liceat aberrare. Attamen ego quoque pro mea virili parte auxilia fero, *sapientiam antiquorum, narrationes virorum nominatorum, occulta proverbiorum*, ut sacris verbis utar, ab Ecclesiastico sumtis Lege, perlege, animo imbibe. Nam te tacito quodam sensu ita afficient & conformabunt, ut omnia vitæ munia sine ullo labore, addo etiam summa cum jucunditate, ad recti honestique regulam exsequaris. Vale.

INDEX

AD

AD LECTOREM.

Amdiu animadverterunt viri eruditi, Orationem ad Demonicum non eſſe magni illius Iſocratis Athenienſis, Theodori filii, cujus ſchola eloquentiæ officina habita eſt. Harpocration eam refert ad Iſocratem Apolloniatem, Amiclæ filium, ſenioris diſcipulum, cujus ferebantur orationes quinque, ut ſcribit Suidas, inter quas προτρεπτικὸς λόγος, *fortaſſe hæc ipſa, quæ alio nomine* παραίνεσις *dicitur. Vide Monitum XXIX. Dionyſius Alicarnaſſeus auctorem ejus facit juniorem quemdam Iſocratem, ſodalem ſuum, in methodo Orationum* προσφωνηματικῶν, *cujus verba afferam ad Monitum XXI. Neque vero mirum eſt, ſimilitudine quadam ſermonis, quæ plurimis in locis apparet, inductos fuiſſe pleroſque, quorum princeps Hermogenes, ut hanc ipſam ſeniori Iſocrati tribuerent; præſertim cum ille quoque ad privatæ vitæ inſtitutionem ſcripſerit, ut ſignificat idem Dionyſius* περὶ τῶν ἀρχαίων ῥητόρων p. m. 98. Ἔχων πολλοὺς αὐτοῦ καὶ ἄλλους διεξιέναι λόγους πρός πόλεις τε, καὶ δυνάστας καὶ ἰδιώτας γραφέντας, ὧν οἱ μὲν εἰς τὸν βίον καὶ σωφροσύνην τὰ πλήθη παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ εἰς μετριότητα καὶ νόμιμον ἀρχὴν τοὺς δυνάστας προάγουσιν, οἱ δὲ, κοσμίους τῶν ἰδιωτῶν ἀ-

MONITA LXXX.

Ad privatæ vitæ inſtitutionem

EX ISOCRATIS PARÆNESI

ad Demonicum Hipponici filium, quæ eſt Oratio ordine Prima.

I. PRimum quidem pie religioſeque Deum cole, non ſacrificiis modo factitandis, ſed etiam quod juraveris cuſtodiendo. Illud enim copiam oſtendit pecuniarum, hoc probitatem morum.

II. Divos præſides & patronos ſemper honora, maxime autem cum a Civitate publice honorantur. Sic enim & religioni videberis, & legibus parere.

III. Ita te gere erga parentes, uti ſe gerere filios tuos erga te ipſum deſiderabis.

IV. Suſcipe exercitationes, non quæ corpus robuſtum faciant, ſed quæ ſanum. Hoc autem aſſequeris, ſi laborem intermittes nondum plane fatigatus.

V.

I. NOn *ſacrificiis*) Ita Zaleucus quoque apud Diodorum lib. 12. incipit leges ſuas: eamdemque ſententiam habet Xenophon ſub finem orationis de Ageſilao.

quod juraveris) Id vel maxime monuit Iſocrates, quia Græca fides fama laborabat; & apud multos valebat impium illud, quod eſt apud Ælianum var. Hiſt. l. 7. c. 12. Δεῖ τοὺς παῖδας τοῖς ἀστραγάλοις ἐξαπατᾷν, τοὺς δὲ ἄνδρας τοῖς ὅρκοις. *Oportet pueros talis decipere, viros jurejurando.*

II. *Divos præſides*) In Græco eſt δαιμόνιον, quo nomine intelligitur loci Genius. In carminibus Pythagoreis, quibus tota hæc ſententia exprimitur, habemus ἥρωας ἀγαυοὺς, & καταχθονίους δαίμονας. De his Cicero l. 2. de leg. c. 11. *Ex hominum genere conſecratos, ſicut Herculem, & ceteros, coli lex jubet.* Ego vero iis verbis reddidi, quæ moribus noſtris inſtitutiſque convenirent.

a ti-

ἘΚ ΤΗΣ
ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΩΣ

Πρὸς Δημόνικον τὸν Ἱππονίκου.

I.

Ρῶτον μὲν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς Θεοὺς, μὴ μόνον θύων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκἀγαθίας τεκμήριον.

II. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μὲν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ δόξεις ἅμα τε τοῖς θεοῖς θύειν, καὶ τοῖς νόμοις ἐμμένειν.

III. Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἵους ἂν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σαυτοῦ παῖδας.

IV. Ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων, μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην, ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν συμφέροντα· τούτου δ' ἂν ἐπιτυγχάνοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος.

V.

a civitate &c.) Cultus eſt honoris ſignum ; ac privatus quidem honoris exigui : ille demum magni verique honoris ſignum eſt, in quem cives omnes publice conſentiunt.

III. Sumptum eſt ex Thalete lib. 1. apud Diog. Laert. n. 37. Non diſſimile eſt illud Eccleſiaſtici c. 3. n. 6. *Qui honorat patrem ſuum, jucundabitur in filiis*. Nomine autem *parentum* intelligit Iſocrates illos omnes, qui nobis a natura, vel a parentibus ipſis loco parentum dati ſunt. Magiſtri quoque hac voce ſignificantur, ut eſt apud Clementem Alexandr. l. 1. Strom. ſub init.

IV. Ita Celſus lib. 1. c. 2. *Exercitationis plerumque finis eſſe debet ſudor, aut certe laſſitudo, quæ citra fatigationem fit*. Id præſertim eo ſpectat, quia corporis fatigationes, ſi nimiæ ſint, impediunt ſtudia & cetera mentis opera, ut ſcribit Plutarchus de liber. educat.

corpus robuſtum) Notat Athletas, fortaſſe etiam Lacedæmonas, qui omnes exercitationes ad corporis robur referebant : in quo & ab Ariſtotele reprehenduntur l. 8. Polit. c. 4.

V. Neque risum effusum ames, neque sermone utaris nimis audaci. Illud enim stolidi est, hoc furiosi.

VI. Quæcunque facere turpe est, ea dicere quoque turpe existima.

VII. Noli esse tristis & vultuosus, sed potius cogitabundus. Per illud enim ipse tibi placens ac superbus, per hoc prudens videberis.

VIII. Velim tibi persuadeas, decere te vel in primis modestiam, verecundiam, justitiam, continentiam. His enim omnibus adolescentum mores contineri videntur.

IX. Noli sperare, si quid turpe facias, latere te posse. Ut ut enim aliis lateas, ipse tibi non latebis.

X. Deum time, parentes honora, amicos observa, legibus obtempera.

XI. Voluptates quære, quæ cum aliqua gloria conjunctæ sunt. Quod enim delectat, si honestate non caret, optimum est; si caret, pessimum.

XII. Cura ut criminationes a te removeas, etiamsi falsæ sint. Populus enim veritatem ignorat, & opinionem sequitur.

XIII.

V. Ecclesiasticus c. 21. n. 23. *Fatuus in risu exaltat vocem suam: vir autem sapiens vix tacite ridebit*. Epictetus Enchir. c. 43. γέλως μὴ πολὺς ἔστω, μηδὲ ἐπὶ πολλοῖς, μηδὲ ἀνειμένος. *Risus ne multus sit, nec de multis, nec effusus.*

VI. Hoc traductum est inter Publii Syri Mimos n. 793. *Quod facere turpe est, dicere honestum ne puta.*
Isocrates sumsit fortasse ex Herodoto de Persis lib. 1. edit. Steph. p. 27. Ὁκόσα δέ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. *Quæcunque autem ipsis facere non licet, ea neque dicere licet.*

VII. *vultuosus*) Horatius l. 1. ep. 18. v. 94.
Deme supercilio nubem. Cicero de amic. c. 18. *Tristitia & in omni re severitas absit.*

tibi placens) Ex Proverb. Catonianis apud Fabricium in Bibliotheca Latina med. & inf. ætat. t. 5. p. 50.
Non placet ille mihi, quisquis placeat sibi multum.

VIII. Hic κόσμος idem est, atque κοσμιότης, εὐκοσμία, τὸ κόσμιον. Sed multa sunt in hac oratione singularia.

IX. Seneca ep. 27. *Scelera etiamsi non sint deprehensa, cum fierent, sollicitudo non cum ipsis abit*. Juvenalis Sat. 13.
Nocte dieque tuum gestas in pectore testem.
Attamen *quoto cuique* (inquit Plinius l. 3. ep. 20.) *eadem honestatis cura secreto, quæ palam? Multi famam, conscientiam pauci verentur.*

X.

V. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε, μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γὰρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν.

VI. Ἃ ποιεῖν αἰσχρὸν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν.

VII. Ἔθιζε σαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν, ἀλλὰ σύννουν. δι' ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις.

VIII. Ἡγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν κόσμον, αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην. τούτοις γὰρ ἅπασι δοκεῖ κρατεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἦθος.

IX. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθῃς, σαυτῷγε συνειδήσεις.

X. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου·

XI. Τὰς ἡδονὰς θήρευε, τὰς μετὰ δόξης. τέρψις γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἄριστον, ἄνευ δὲ τούτου, κάκιστον.

XII. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολὰς κἂν ψευδεῖς ὦσιν· οἱ γὰρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν.

XIII.

X. Solon apud Diog. Laert. lib. 1. n. 60. *θεοὺς τίμα, γονέας αἰδοῦ*. Quam ſententiam carmine expreſſit Phocylides: *πρῶτα θεὸν τίμα, μετέπειτα δὲ σεῖο γονῆας*. *Primum cole Deum, poſtea tuos parentes*. Iſocrates dixit *φοβοῦ*, *time*. In ſ. litteris paſſim *Dei timor*, ideſt cultus & religio, inculcatur. Obſervandum eſt enim, analogiam quandam eſſe inter *timorem* & *religionem*: quod notavit Servius ad Virgilium Æn. 2. v. 715. Apud Perſium Sat. 2. v. 31. *Metuens Divum matertera*, id eſt religioſa. Apud Silium l. 1. v. 82. *Templum patria Tyriis formidine cultum*. ideſt religione. Eodem ſenſu uſurpat *formidinem* Horatius l. 1. epiſt. 6. v. 4.

XI. Eamdem fere ſententiam expreſſit Iſocrates ſenior in Oratione, quam habuit Nicocles. *Ταύτας προειλόμην τῶν ἡδονῶν, οὐ τὰς ἐπὶ τοῖς ἔργοις μηδεμίαν τιμὴν ἐχούσας, ἀλλὰ τὰς ἐπὶ ταῖς δόξαις ταῖς δι' ἀνδραγαθίαν γινομένας*. *Eas mihi voluptates delegi, non quæ nullam actionum laudem continerent, ſed quæ ex recte agendi gloria exiſterent*. Ex Diſtichis Catonianis.

Si famam ſervare cupis, dum vivis, honeſtam,
Fac fugias animo, quæ ſunt mala gaudia vitæ.

XII. Eccleſiaſtes c. 7. n. 8. *Calumnia conturbat ſapientem*. Cicero de amic. c. 17. *Nec vero negligenda eſt fama*, & l. 1. de offic. c. 28. *Negligere quid de ſe quiſque ſentiat, non ſolum arrogantis eſt, ſed etiam omnino diſſoluti*.

opinionem ſequitur) Hinc Syrus in Mimis n. 8.

Ad calamitatem quilibet rumor valet.

D. Hieronymus Epiſt. Select. 40. *Caveto omnes ſuſpiciones; & quidquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur, ante devita*.

XIII. Quæcunque facis, perinde facito, ac si nullo modo latere debeant. Etsi enim in præsenti latere possint, postea in lucem venient.

XIV. Vir probus & honestus eo vel maxime videberis, si ea non facies, quæ alii cum faciunt, ipse reprehendere soles.

XV. Si eris discendi cupidus, plurimum disces.

XVI. Quæ scis, cura ut retineas meditando: quæ autem nescis, cura ut petas ex disciplinis.

XVII. Æque turpe est utilem sermonem cum audis, nihil discere, ac boni aliquid ab amicis datum non accipere.

XVIII. Confer vitæ otium in studia litterarum & artium. Sic enim tibi continget facile discere, quæ ab aliis cum labore ac difficultate sunt inventa.

XIX. Tute tibi persuade, multas acroases multis pecuniis esse meliores. Istæ enim celeriter dilabuntur; illæ autem per omne ævum durant. Siquidem sapientia sola possessio firma & æterna est.

XX. Ne tibi molestum sit, longum iter suscipere ad eos, qui utile aliquid se docere profitentur. Turpe enim est, mercatores tam vasta metiri maria, ut augeant

XIII. Vetus est apud Græcos sententia: *πάντ' ἀνακαλύπτων ὁ χρόνος πρὸς φῶς φέρει. Omnia retegens tempus in lucem profert.* D. Matthæus c. 10. *Nihil est opertum, quod non reveletur.* In P. Syri Mimis n. 574.
Nullum sine teste putaveris suo locum.

XIV. Idem monebat Thales apud Diogenem Laert. lib. 1. n. 36. unde sumsit Isocrates. Auctor Distich. Caton. l. 1. *Quæ culpare soles, ea tu ne feceris ipse.*
Id ipsum significatur in Epimythio fab. 3. apud Avianum:
Nam stultum nimis est, cum tu pravissima tentes,
Alterius censor si vitiosa notes.
Hinc D. Hieronymus Epistol. Select. 87. *Accusamus sæpe quod facimus; & contra nosmet ipsos diserti, in nostra vitia invehimur.*

XV. Huc pertinet illud Proverb. 15. n. 14. *Cor Sapientis quærit doctrinam.* Ex hoc fortasse Isocratis loco sumtum est illud Distich. Caton. l. 4.
Ne pudeat, quæ nescieris, te velle doceri:
Scire aliquid laus est, pudor est nil discere velle.
Itaque Plinius hac de caussa laudat Avitum l. 8. epist. 23. *Hæc ejus præcipua eruditio, quod discere volebat.* V. Senecam Epist. 76.

XVI. Salomon Proverb. c. 19. n. 27. *Non cesses, fili, audire doctri-*

XIII. Ἅπαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, ὕστερον ὀφθήσῃ.

XIV. Μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἃ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμῴης.

XV. Ἐὰν φιλομαθὴς, ἔσῃ καὶ πολυμαθής.

XVI. Ἃ μὲν ἐπίστασαι, διαφύλαττε ταῖς μελέταις. ἃ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις·

XVII. Ἡγοῦ ὁμοίως αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μανθάνειν, καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαμβάνειν.

XVIII. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοΐαν. οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εὑρημένα συμβήσεταί σοι ῥᾳδίως μανθάνειν.

XIX. Ἡγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι χρημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει. τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνη τῶν κτημάτων ἀθάνατον.

XX. Μὴ κατόκνει μακρὰν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾷν ἕνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν. τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πο-

ctrinam, ne ignores sermonem scientiæ. Ita Plinius Basso suo lib. 4. ep. 23. *Cognovi te multum disputare, multum audire, multum lectitare; eumque plurimum scias, quotidie tamen aliquid addiscere*.

XVIII. Socrates apud Diog. Laert. l. 2. n. 31. ajebat unicum bonum esse scientiam, unicum malum inscitiam. Quamvis enim scientia, ut ait Seneca epist. 89. *virtutem dare non possit, animum tamen ad accipiendam illam præparat*. Ex Distich. Catonian. l. 4. *Discere ne cesses: cura sapientia crescit*.

XIX. Ex Distich. Catonian. l. 4.

Disce aliquid; nam cum subito fortuna recedit,

Ars remanet, vitamque hominis non deserit unquam.

Idem docet Phædrus lib. 4. fab. 21. per Simonidis naufragium, in quo ipse unus nihil amisit, quia ejus opes sapientia dumtaxat continebantur. In sacris litteris sæpe comparatur sapientia cum divitiis, iisque præponitur, præsertim vero in Salomonis Proverbiis c. 3. n. 15. & c. 8. n. 10. & c. 16. n. 16.

XX. Veteres longa itinera suscipiebant ad eos, qui doctrinæ fama celebrabantur. Cicero de Fin. lib. 5. c. 29. *Cur Plato Ægyptum peragravit, ut a sacerdotibus barbaris numeros & cœlestia acciperet? Cur post Tarentum ad Archytam? Cur ad ceteros Pythagoreos, &c. Cur ipse Pythagoras & Ægyptum lustravit, & Persarum Magos adiit, cur tantas regiones barbarorum pedibus obiit, tot maria trasmisit?* Itaque sapiens, ut dicitur Ecclesiast. c. 39. 5. *In terram alienigenarum gentium pertransiet*.

geant opes ſuas ; adoleſcentes autem ne terreſtre quidem iter ferre poſſe, ut meliorem animum faciant.

XXI. Fac ſis moribus officioſus, ſermone blandus & comis. Eſt autem officii eos ſalutare, qui obviam fiunt; comitatis benevole appellare.

XXII. Humaniter age cum omnibus, ſed utere optimis. Sic enim & his amicus eris, nec aliis inviſus.

XXIII. Ne frequenter cum iiſdem verſeris; nec de rebus iiſdem longos ſermones habeas. Omnia enim ſatietatem afferunt.

XXIV. Exerce te laboribus voluntariis; ut ferre poſſis non voluntarios.

XXV. Quibus animum teneri turpe eſt, in his omnibus continens eſto, in quæſtu, in ira, in voluptate, in dolore. Eris autem in quæſtu talis, ſi ea tibi utilia putabis, quibus bene audias, non quibus dives fias: in ira, ſi ſimiliter te geres erga eos qui peccant, atque alios cupies ſe gerere erga te, cum peccaveris: in voluptate, ſi turpe putabis famulis quidem imperare, voluptatibus autem ſervire: in dolore, ſi aliorum calamitates reſpexeris, teque hominem eſſe memineris.

XXVI. Fidelius ſerva depoſita verborum, quam pecu-

XXI. Cicero l. 2. Officior. c. 14. ***Difficile dictu eſt, quantopere conciliet animos hominum comitas affabilitaſque ſermonis.*** Itaque Plutarchus de liberor. educat. vult adoleſcentes eſſe φιλοπροσηγόρυς, & comiter alloqui compellantes ſe. Huc ſpectavit Dionyſius Alicarnaſſeus, cum ſcripſit initio methodi Orationum προσφωνηματικῶν p. m. 37. Ἰσοκράτης μὲν ὁ σὸς ἑταῖρος καὶ ἐμὸς, ὦ Ἐχέκρατες, εἴπερ ἄλλο τι, φησὶ χρῆναι προσεῖναι τοῖς σπουδαίοις ἀνθρώποις, ἐν τῇ παραινέσει τῇ πρὸς τὸν Ἱππονίκου, καὶ τὴν φιλοπροσηγορίαν. ὅπερ ἐστὶ τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας. h. e. *Iſocrates quidem, tuus & meus ſodalis, o Echecrates, oportere ait ineſſe bonis viris, ſi quicquam aliud, in adhortatione ad filium Hipponici, etiam affabilitatem; quæ in eo conſiſtit, ut obvios alloquamur.* Hinc apparet, Orationis hujus auctorem fuiſſe Iſocratem quendam Dionyſii æqualem.

XXII. Ex libello, qui inſcribitur *CATO: Cum bonis ambula.* De conſuetudine cum optimis inſtituenda vide Orat. Secundæ Monita XXXVII. & XLV.

XXIV. De laboribus voluntariis ad vires exercendas multa ſunt in Græcarum Civitatum inſtitutis. Cicero Tuſcul. 2. c. 14. *Illi, qui Græciæ formam rerum publicarum dederunt, corpora juvenum firmari labore voluerunt.*

XXV.

πορείας ὑπομένειν, ἐπὶ τῷ βελτίω καταστῆσαι τὴν ἑαυτῶν διάνοιαν.

XXI. Τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ δὲ λόγῳ εὐπροσήγορος· ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν.

XXII. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἅπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθὴς ἔσῃ, τοῖς δὲ φίλος γενήσῃ.

XXIII. Τὰς ἐντεύξεις μὴ πυκνὰς ποιοῦ τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἁπάντων.

XXIV. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἑκουσίοις, ὅπως ἂν δύναιο καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.

XXV. Ὑφ' ὧν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἄσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἡδονῆς, λύπης· ἔσῃ δὲ τοιοῦτος, ἂν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὧν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὧν εὐπορήσεις· τῇ δὲ ὀργῇ ἂν παραπλησίως ἔχῃς πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥσπερ ἂν πρὸς σεαυτὸν ἁμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας· ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἂν αἰσχρὸν ὑπολάβῃς, τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν. ἐν δὲ τοῖς λυπηροῖς, ἂν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς, καὶ σεαυτὸν ὡς ἄνθρωπος ὢν ὑπομιμνήσκῃς.

XXVI. Μᾶλλον τήρει τὰς τῶν λόγων, ἢ τὰς τῶν χρημά-

των

XXV. *Quibus bene audias*) in P. Syri Mimis n. 66.
Bene vulgo audire est alterum patrimonium.
Ib. *Damnum appellandum est cum mala fama lucrum.*

voluptatibus servire) in P. Syri Mimis n. 904.
Stultum imperare reliquis, qui nescit sibi.

aliorum calamitates respexeris.) Huc pertinet fabula 2. in Phoedri Append. quæ ita clauditur:
Heu, inquit unus, sunt & alii, quos timor
Vexat malorum. Ferte vitam ut ceteri.

hominem esse memineris.) Hoc se moneri quotidie volebat Philippus a servo, ut est apud Ælianum Var. Histor. l. 8. c. 15. Φίλιππε, ἄνθρωπος εἶ. *Philippe, homo es.*

XXVI. Plutarchus de pueror. educat. scribit, iccirco a veteribus mysteria quædam fuisse instituta, quæ proferre nefas esset, ut homines custodiendis arcanis assuescerent, & per fidem divinam ad humanam ducerentur. Huc facit illud Salomonis Proverb. c. 11. n. 13. *Qui ambulat fraudulenter, revelat arcana: qui autem fidelis est animi, celat amici commissum.* Adde cap. 20. n. 19., & Ecclesiastici c. 27. n. 17. Adde & Horatium l. 1. Sat. 4. v. 84. & lib. 1. ep. 18. v. 38.

quam

cuniarum. Oportet enim tales apparere bonos viros, ut eorum mores majorem fidem mereantur, quam jusjurandum.

XXVII. Perinde tibi persuade non esse credendum malis, ut bonis credendum est.

XXVIII. Quæ arcana & occulta sunt, nemini dicas: dummodo ea silentio tegi, æque tibi expediat qui dicis, atque iis qui audiunt.

XXIX. Jusjurandum tibi delatum accipe duabus de caussis, vel ut te ipsum turpi criminatione liberes, vel ut amicos a periculis serves. Pecuniæ autem caussa nullum Deum jurabis, neque si vere juraturus sis. Videberis enim aliis pejerare, aliis pecuniam cupidius quærere.

XXX. Neminem tibi amicum facias priusquam quæsieris, quomodo aliis ante te amicis usus sit. Talem enim erga te fore spera, qualis fuit erga illos.

XXXI. Tarde amicus fias, sed cum factus fueris, fac ut perseveres. Æque enim turpe est, nullum amicum habere, & amicos sæpe mutare.

XXXII. Neque cum damno experire amicos, neque committas, ut sine experimento sis. Hoc autem facies, si cum minime indigebis, finges te indigere.

XXXIII.

quam jusjurandum) Huc pertinet illud Solonis apud Diog. Laert. l. 1. n. 60. καλοκἀγαθίαν ὅρκου πιστοτέραν ἔχε. *probitatem jurejurando fideliorem puta*. Itaque Xenocratem, cum ad aram accessisset testimonium dicturus, judices jurare prohibuerunt: ut est apud Valerium Max. l. 2. c. 10. n. ult. & apud Ciceronem l. 1. ad Att. ep. 16.

XXVII. Utramque partem hujus Moniti complexus est Phædrus lib. 3. fab. 10.

Hippolytus obiit, quia novercæ creditum est;
Cassandræ quia non creditum, ruit Ilium.

Ad partem primam pertinet illud Plinii l. 1. ep. 5.

Gratia malorum tam infida est, quam ipsi.

XXVIII. Qui arcana tacere nequit, eum Salomon Proverb. 25. n. 28. *comparat urbi patenti & absque murorum ambitu*. Ecclesiasticus c. 19. n. 8. *Amico & inimico noli narrare sensum tuum*.

XXIX. *Jusjurandum delatum*) ἐπακτὸς ὅρκος jusjurandum est ab alio delatum. Harpocration ait esse, quod quis sponte suscipit, ὃν αὐτός τις ἑκὼν αὑτῷ ἐπάγεται. & hunc ipsum Isocratis locum innuit, imo Isocratem Apolloniatem vocat. Siquis velit ei fidem negare, facile potest utroque ex capite. V. Præfat. & Monitum XXI.

mul-

των παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον ὅρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους.

XXVII. Προσήκειν ἡγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν.

XXVIII. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν ὁμοίως ξυμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαί σοί τε τῷ λέγοντι, κἀκείνοις τοῖς ἀκούουσιν.

XXIX. Ὅρκον ἐπακτὸν προσδέχου, διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ κινδύνων διασώζων. ἕνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεὸν ὀμόσῃς, μηδ' ἂν εὐορκεῖν μέλλῃς. δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

XXX. Μηδένα φίλον ποιοῦ πρὶν ἂν ἐξετάσῃς, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γὰρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε.

XXXI. Βραδέως μὲν φίλος γίνου. γενόμενος δὲ, πειρῶ διαμένειν· ὁμοίως γὰρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν, καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν.

XXXII. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων, μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλε· τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἂν μὴ δεόμενος, τὸ δεῖσθαι προσποιῇ.

nullum Deum jurabis) Id videtur sumtum a Clinia Pythagorico, de quo D. Basilius in Parænesi ad Adolescentes, p. m. 15. Ἐξὸν δὲ ὅρκῳ τριῶν ταλάντων ζημίαν ἀποφυγεῖν, ὁ δὲ ἀπέτισε μᾶλλον, ἢ ὤμοσε, καὶ ταῦτα εὐορκεῖν μέλλων. *Cum trium talentorum jacturam jurando posset effugere, solvere maluit, quam jurare, etiamsi vera juraturus esset*. Epictetus Enchirid. c. 44. Ὅρκον παραίτησαι, εἰ μὲν οἷόν τε, εἰς ἅπαν. εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶν ἐνόντων. *Jusjurandum recusa, si fieri potest, omnino; sin minus, quantum potes*. Multa sunt in f. litteris similia.

XXX. Præceptum Epicharmi est, cujus hemistichium habet Cicero in fine epist. 1. lib. 3. ad Q. Fratr. γνῶθι, πῶς ἄλλῳ κέχρηται. *Vide, quomodo alio usus sit.*

XXXI. Ex Solone apud Diog. Laert. l. 1. n. 60. φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ' ἂν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. *Amicos ne celeriter facias, quos autem feceris, ne improbes*. Hac de caussa laudatur Augustus a Suetonio cap. 66. *Amicitias neque facile admisit, & constantissime retinuit*. Theognis v. 1143.

Μήποτε τὸν παρεόντα μεθεὶς φίλον, ἄλλον ἐρεύνα.
Ne præsentem deserens amicum, alium quæras.

XXXII. Hinc P. Syrus in Mimis n. 118.

Cave amicum credas, nisi quem probaveris.

Vitium eorum, qui amicos sibi sumunt sine examine, Lucianus vocat ἀκρασίαν περὶ τοὺς φίλους, in Timone pag. 72. edit. Varior. Vide Ciceronem de amic. c. 17. & seq.

XXXIII. Communica cum illis tanquam arcana, quæ arcana non ſunt. Si enim fidem non ſervabunt, nihil damni facies; ſi ſervabunt, de moribus eorum certior eris.

XXXIV. Proba amicos ex vitæ infortuniis, & communione periculorum. Nam aurum cognoſcimus in igne probatum, amicos in calamitatibus.

XXXV. Cum amicis optime egeris, ſi eorum preces non expectabis, ſed ipſe ſponte tua in tempore opem feres.

XXXVI. Similiter turpe exiſtima inimicorum vinci malefactis, & amicorum benefactis ſuperari.

XXXVII. Excipe ex amicis non eos ſolum, qui in tuis malis dolent, ſed illos multo magis, qui in bonis tibi non invident. Multi enim amicorum infortunia ægre ferunt, ſed iidem fortunas invident.

XXXVIII. Mentionem fac amicorum abſentium apud præſentes; ut videaris neque hos ipſos, cum abſunt, oblivisci, & parvi facere.

XXXIX. In veſtibus eſto mundus & elegans, non affectatus. Eſt autem elegantis decorum, affectati curioſum & nimium.

XL.

XXXIV. Salomon Proverb. c. 17. n. 17. *Omni tempore diligit, qui amicus eſt; & frater in anguſtiis comprobatur.* Et Syrus in Mimis n. 33.

Amicum, an nomen habeas, aperit calamitas.

Porro ſimilitudinem Iſocrateam expreſſit Ovidius lib. 1. Triſt. eleg. 5.

Scilicet ut fulvum ſpectatur in ignibus aurum,
Tempore ſic duro eſt inſpicienda fides.

XXXV. Hinc P. Syrus in Mimis n. 86.

Bis eſt gratum quod opus eſt, ultro ſi afferas:
Qui expectat ut rogetur, officium levat.

Hinc Seneca de Benef. l. 2. c. 1. *Moleſtum verbum eſt, oneroſum, & demiſſo vultu dicendum, ROGO. Hujus facienda eſt gratia amico. Sero beneficium dedit, qui roganti dedit. Ideo divinanda eſt cujuſque voluntas; & cum intellecta eſt, neceſſitate graviſſima rogandi liberanda eſt.* Itaque ſcribit Ariſtoteles in lib. 2. Rhet. c. 7. t. 47. nos iraſci amicis, qui non advertunt, quibus rebus indigeamus.

XXXVI. *Inimicorum malefactis*) Syrus in Mimis n. 950. *Veterem ferendo injuriam, invites novam.*

Ex moribus ſcribit ætatis & gentis ſuæ. Nam apud Ethnicos juſtitiæ munus geminum erat, nec aliis injuriam facere nocendo,

nec

XXXIII. Περὶ τῶν ῥητῶν, ὡς ἀπορρήτων ἀνακοίνου. μὴ τυχὼν μὲν γὰρ οὐδὲν βλαβήσῃ, τυχὼν δὲ μᾶλλον τῶν τρόπων αὐτῶν ἐπιστήσῃ.

XXXIV. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας, καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γὰρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ δοκιμάζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγινώσκομεν.

XXXV. Οὕτω δ' ἂν ἄριστα χρήσῃ τοῖς φίλοις, ἂν μὴ περιμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος ἐν τοῖς καιροῖς αὐτοῖς βοηθῇς·

XXXVI. Ὁμοίως αἰσχρὸν νόμιζε τῶν ἐχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιΐαις, καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις·

XXXVII. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων, μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀτυχοῦσι τοῖς φίλοις συνάχθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι.

XXXVIII. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῇς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.

XXXIX. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι γὰρ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον.

nec sibi tolerando. Itaque Corinthii apud Thucydidem lib. 2. Lacedæmonas reprehendunt tanquam minus justos; *quod ipsi quidem alios non læderent, sed tamen lædi se socorditer paterentur*. Et Isocrates senior in Evagora eum laudat, tanquam virum religiosum, *quod acceptas injurias ulcisceretur, non ipse prior faceret*. Nobis audiendus est Christus Dominus Matth. 5. *Dictum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benefacite iis, qui oderunt vos*. Præcepti hujus rationem & vim habes apud Lactantium lib. 6. c. 10.

XXXVII. Rogatus Cleobulus, ut est apud Stobæum p. m. 409., quid vitandum esset maxime, respondit, τῶν μὲν φίλων τὸν φθόνον, τῶν δὲ ἐχθρῶν τὴν ἐπιβουλήν. h. e. *amicorum invidiam, & inimicorum insidias*. Hinc Syrus in Mim. *Mage cavenda est amicorum invidia, quam insidiæ hostium*.

XXXVIII. Ecclesiasticus c. 37. n. 6. *Non obliviscaris amici tui in animo tuo*. Itaque eos amamus, a quibus videmus amari amicos absentes, ut scribit Aristoteles lib. 1. Rhet. c. 9.

XXXIX. Senec. epist. 92. *Munda vestis electio appetenda est homini: natura enim homo mundum & elegans animal est*.. Huic ipsi munditiæ modum præscribit Cicero in lib. 1. Offic. c. 36. *Adhibenda est munditia non odiosa, neque exquisita nimis, tantum quæ fugiat agrestem & inhumanam negligentiam. Eadem ratio est adhibenda vestitus; in quo, sicut in plerisque rebus, mediocritas optima est*.

XL. Noli quærere excedentem bonorum & pecuniarum possessionem, sed moderatum usum.

XLI. Contemne eos, qui opes cupide quærunt; cum iis, quas habent, uti non possint. Idem enim tales faciunt, ac si quis equum egregium possideat, nec tamen recte equitare sciat.

XLII. Cura tibi divitias, quarum sit usus & possessio. Est autem usus scire frui, possessio posse uti.

XLIII. Pecuniam tuam in pretio habeto duabus de caussis, tum ut te magno aliquo incommodo liberes, tum ut bonis amicis laborantibus opem feras. In reliqua vita vide ne nimis, sed intra modum illam ames.

XLIV. Ama præsentia, & quære meliora.

XLV. Nemini calamitatem exprobrabis. Communis enim fortuna est, & futurum nemo videt.

XLVI. Bonis benefac. Præclarus enim thesaurus est beneficium positum apud bonum virum.

XLVII. Si malis benefacies, simile quippiam tibi con-

XL. In P. Syri Mimis n. 745.
Quidquid est plus, quam necesse, possidentes premit.
Apul. in Apol. p. 436. in usum Delph. *In omnibus ad vitæ munia utendis quidquid aptam moderationem supergreditur, oneri potius, quam usui exuberat.* Sumsit, opinor, ab Aristotele, qui lib. 7. Politic. c. 1. scribit, ea quæ in usu posita sunt, & bona utilia dicuntur, talia esse, ut excessu noceant habenti.

XLI. In P. Syri Mimis n. 762. 638.
Quid tibi pecunia opus est, si ea uti non potes?
Pecunia est ancilla, si scis uti; si nescis, domina est.
Itaque Socrates cuidam de suis divitiis glorianti, οὐ πρότερον αὐτὸν θαυμάσειν ἔφη, πρὶν ἂν καὶ ὅτι κεχρῆσθαι τούτοις ἐπίσταται, πειραθῆναι. h. e. *Se non prius admiraturum dixit, quam expertus esset, num sciret illis etiam uti.* Refert D. Basilius in Parænesi ad Adolescentes. Adde Aristidem Socratic. Dial. 2. n. 17.

XLII. Monitum hoc ortum puto ex verbis margini adscriptis ab interprete aliquo, ut intelligeretur, qua de re agat hoc loco Isocrates. Ipsa quoque constructio verborum minus recte habet. Ceterum ad artem recte fruendi pertinet illud Horatii l. 1. ep. 4. v. 7.
Di tibi divitias dederunt, artemque fruendi.
Salustius in Catilin. c. 2. dixit *vivere, & frui anima*; quo ferme sensu Seneca ep. 60. *vivit is, qui se utitur.*

XLIII. *incommodo*) vox ζημία fortasse referenda est ad mulctas & poenas judiciarias.

opem feras) Cicero l. 1. Offic. c. 20. *Nihil honestius magnificentiusque, quam pecuniam contemnere, si non habeas; si habeas, ad bene-*

XL. Ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν, ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν.

XLI. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων. παραπλήσιον γὰρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν, κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος.

XLII. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν, τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις· κτήματα δὲ, τοῖς χρῆσθαι δυναμένοις.

XLIII. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἕνεκα, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτῖσαι, καὶ τῷ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι. πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα.

XLIV. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.

XLV. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη, καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον.

XLVI. Τοὺς ἀγαθοὺς εὖ ποίει. καλὸς γὰρ θησαυρὸς παρὰ σπουδαίῳ ἀνδρὶ χάρις ὀφειλομένη.

XLVII. Κακοὺς εὖ ποιῶν, ὅμοια πείσῃ τοῖς τὰς ἀλλοτρίας

κύνας

beneficentiam liberalitatemque conferre. Nepos in Attici Vita c. 12. *Tantum abfuit a cupiditate pecuniæ, ut nulla in re usus sit ea, nisi in deprecandis amicorum aut periculis aut incommodis.*

XLIV. Id dicitur in eos, qui sua *parvi pendunt*, ut loquitur Sallustius in Catilin. c. 11. Phædrus lib. 1. fab. 4. ita docet meliora quærenda esse, ut tamen præsentia non amittamus. Idem docuit Æsopus, & ex eo Faernus fab. 53. & Avianus fab. 20. Horatius l. 1. ep. 17. v. 23.

Omnis Aristippum decuit color & status & res,
Tentantem majora fere præsentibus æquum.

XLV. Sumtum est ex Pittaco l. 1. apud Diog. Laert. n. 78. Ἀτυχίαν μὴ ὀνειδίζειν. h. e. *Calamitatem ne exprobres*. Hinc Syrus in Mimis n. 148.

Crudelis est in re adversa objurgatio.

Idem ibid. n. 586.

Objurgari in calamitate gravius est, quam calamitas.

Ex Proverb. Catonianis, cujuscunque sint auctoris:

Irridens miserum, dubium sciat omne futurum.

Ecclesiasticus c. 7. n. 12. *Non irrideas hominem in amaritudine animæ.*

XLVI. Ecclesiasticus c. 12. n. 6. *Benefac humili, & non dederis impio. Prohibe panes illi dari, ne in ipsis potentior sit.* Ex Isocrate sumsit auctor libelli, qui inscribitur CATO, cujus est illud: *Bonis benefacito. Nam recte fecisse bonis, in parte lucrorum est.*

XLVII. Ecclesiasticus c. 12. n. 1. *Si benefeceris, scito cui feceris.*

continget, atque iis, qui alienis canibus cibum præbent. Nam ut canes æque allatrant cibum præbentes, & alios quosque; ita mali bene de se meritos injuria afficiunt, non secus ac male meritos.

XLVIII. Adulatores odio prosequere, non secus ac deceptores. Utrique enim damno sunt iis, apud quos fidem inveniunt.

IL. Si eos ex amicis excipies, qui tibi in rebus pessimis gratificantur; non habebis in optimis qui odium tuum subire velint, adhortando per totam vitam & impellendo.

L. Erga eos, quibuscum tibi vitæ usus est, præbe te affabilem & humanum, non gravem & superciliosum. Etenim fastum & superbiam vix servi ferre possunt, affabilitas morum omnibus placet. Videberis autem affabilis, si neque contentiosus eris, neque difficilis, neque omnibus præstandi cupidus.

LI. Eorum iras, qui tibi familiares sunt, noli aspere castigare, etiamsi irascantur sine caussa, sed commotis quidem cede, pacatos autem objurga.

LII. Neque in ridiculis serio agas, neque inter seria ridiculis gaudeas. Quod enim extra locum est, molestiam affert.

LIII. Vide, ne sine gratia gratificeris; quod multis eve-

Phædrus lib. 4. fab. 18.
Qui fert auxilium malis, post tempus dolet.
Vide Gabriam fab. 42. de serpente & agricola; & Faernum fab. 79. de gallina serpentis ova fovente. Est etiam in rem hanc Theognidis sententia v. 105.
Δειλοὺς δ᾽ ἔρδοντι ματαιοτάτη χάρις ἐστί.
Malis benefacienti vanissima gratia est.
& Plauti in Pœnul. a. 3. sc. 3. *Malo benefacere tantundem est periculum, quantum bono malefacere.*

XLVIII. Salomon Proverb. c. 29. n. 5. *Homo qui blandis fictisque sermonibus loquitur amico suo, rete expandit gressibus ejus.* Huc facit illud Phædri lib. 1. fab. 13.
Qui se laudari gaudent verbis subdolis,
Seræ dant pœnas turpes pœnitentiæ.
HINC CATO.
Noli homines blando nimium sermone probare.
Fistula dulce canit, volucrem dum decipit auceps.

IL. Idem significat P. Syrus in Mimis n. 109.
Bonus animus nunquam erranti obsequium accommodat.

Sa-

κυῶνες σπίζουσιν· ἐκεῖναί τε γὰρ τοὺς διδόντας, ὥσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσιν, οἵ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας, ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι.

XLVIII. Μίσει τοὺς κολακεύοντας, ὥσπερ τοὺς ἐξαπατῶντας. ἀμφότεροι γὰρ πιςευθέντες τοὺς πιςεύοντας ἀδικοῦσιν.

IL. Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατόν σοι χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιςον ἀπεχθανομένους.

L. Γίνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὁμιλητικὸς, ἀλλὰ μὴ σεμνός· τῶν μὲν γὰρ τὸ ὑπεροπτικὸν ὄγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τῶν δὲ τὸ ὁμιλητικὸν τρόπον ἅπαντες ἡδέως ὑποφέρουσιν· ὁμιλητικὸς δὲ ἔσῃ μὴ δύσερις ὢν, μηδὲ δυσάρεςος, μηδὲ πρὸς πάντας φιλόνεικος.

LI. Μὴ πρὸς τὰς τῶν πλησιαζόντων ὀργὰς τραχέως ἀπάντα, μηδ' ἂν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν. ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἶκε, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπίπληττε.

LII. Μὴ περὶ τὰ γελοῖα σπούδαζε, μηδὲ περὶ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαῖρε. Τὸ γὰρ ἄκαιρον πανταχοῦ λυπηρόν.

LIII. Μὴ τὰς χάριτας ἀχαρίςως χαρίζου. ὅπερ πάσχουσι

Salomon Proverb. c. 16. n. 29. *Vir iniquus lactat amicum suum, & ducit eum per viam non bonam*. Et c. 28. n. 23. *Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet apud eum magis, quam ille, qui per linguæ blandimenta decipit*. Ecclesiastes c. 7. n. 6. *Melius est a sapiente corripi, quam stultorum adulatione decipi*. Vide Senecam epist. 123.

L. Phædrus lib. 3. fab. 16.

Humanitati qui se non accommodat,
Plerumque pœnas oppetit superbiæ.

neque contentiosus eris) Salomon Proverbior. c. 16. n. 28. *Homo perversus suscitat lites*. Et c. 18. n. 6. *Labia stulti miscent se rixis, & os ejus jurgia provocat*.

LI. Pro τραχέως libenter legissem ταχέως, *continuo*. Seneca de Ira l. 3. c. 39. *Primam iram non audebis oratione mulcere: surda est & amens. Remedia in remissionibus prosunt*. Vide ibi plura. Huc pertinet Pythagoricum dictum apud Plutarchum de liber. educat. πῦρ σιδήρῳ μὴ σκαλεύειν. *Gladio ignem ne fodices*.

LII. Horatius lib. 1. ep. 18. v. 89.

Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi.

Hinc Aristoteles scribit in lib. 2. Rhet. c. 7. t. 54. nos irasci illis, qui ironia utuntur, cum ipsi serio agimus. Hac ipsa de caussa Socrates invidia laboravit, quod perpetua ironia uteretur.

LIII. Seneca de Benef. l. 2. c. 4. *Sunt qui beneficia asperitate verborum & supercilio in odium adducunt, eo sermone usi, ea superbia, ut impetrasse pœniteat*. Et c. 7. *Fabius verrucosus beneficium*

evenit, qui amicis benefacientes rem faciunt minime gratam.

LIV. Noli esse querulus: est enim hoc aliis grave. Neque sis mordax: est enim acerbum.

LV. Compotationes in primis vita. Si quando autem in eas forte incideris, surge ante ebrietatem. Cum enim animus vino corruptus est, similis est currui, unde auriga excussus est. Ut enim currus rectore destitutus temere fertur, ita animus corrupta mente turpiter aberrat.

LVI. Fac ut magnitudine animi immortalia sapere videaris, mortalia vitæ moderatione.

LVII. Cogita, rerum peritiam tanto majus bonum esse, quam imperitiam, quanto cetera quidem mala cum aliquo lucro conjuncta sunt, hoc autem solum eos lædit, in quibus est.

LVIII. Si quem volueris tibi amicum facere, de ejus laudibus prædica apud illos, qui referant. Initium enim amicitiæ laus est, inimicitiæ vituperatio.

LIX. In consultando fac præterita sint exempla futurorum. Nam quod est obscurum, ex eo quod est manifestum, cognosci potest.

LX. Consulta lente; sed quæ optima consultanti visa sunt, celeriter effice.

LXI.

cium ab homine duro aspere datum, *panem lapidosum vocabat*. V. ibi plura in rem hanc.

LIV. *querulus*) Contra querulos in malis humanis est epistola Senecæ *96*. sed hic queruli notantur in amicitia colenda.

Neque sis mordax) Syrus in Mimis n. 34.
Amicum lædere ne joco quidem licet.
Ecclesiasticus c. 33. n. *6*. ex Græco Sixt.
Equus ad admissuram, *amicus subsannator*.

LV. Salomon Proverb. c. 23. n. 20. *Noli esse in conviviis potatorum*, & ibid. n. 34. ebrius comparatur sopito gubernatori, amisso clavo. Ecclesiasticus c. 31. n. 38. *Vinum multum potatum irritationem & iram & ruinas multas facit*. Anacharsis apud Diogenem. Laert. l 1. n. 103. ajebat, vitem tres ferre fructus, primum *voluptatis*, secundum *ebrietatis*, tertium *mæroris*. Itaque idem Philosophus mirabatur, cur Græci primum quidem parvis poculis in mensa uterentur, postea vero, cum saturi essent, majoribus. De hac Græcorum intemperantia loquitur Cicero in Tusc. 5. & in Orat. pro Cluentio. Contra Plato, ut est apud Diog. Laert. lib. 2. n. 39. concedebat, ut in rebus festis ad ebrietatem potaretur.

Et

σι πολλοὶ, ποιοῦντες μὲν εὖ, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες.

LIV. Μὴ φιλαίτιος ἔσο, βαρὺ γάρ. μηδὲ φιλεπιτιμητὴς, παροξυντικὸν γάρ.

LV. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας. ἂν δέ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρὸς, ἐξανίστασο πρὸ μέθης. ὅταν γὰρ ὁ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταὐτὰ πάσχει τοῖς ἅρμασι, τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβάλλουσιν· ἐκεῖνά τε γὰρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτάνοντα τῶν εὐθυνόντων, ἥ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται, διαφθαρείσης τῆς διανοίας.

LVI. Ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν.

LVII. Ἡγοῦ τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, ὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας.

LVIII. Οὓς ἂν βούλῃ ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγέλλοντας. ἀρχὴ μὲν γὰρ φιλίας ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψόγος.

LIX. Βουλευόμενος, παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων. τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν.

LX. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα.

LXI.

Et Xenocrates, vir cetera temperantissimus, corona aurea donatus est ob largiorem compotationem. Diog. Laert. l. 4. n. 8.

LVI. D. Hieronymus ad Paullam scribit, Romanis imperatoribus triumphantibus retro comitem adhæsisse, qui per populi acclamationes identidem ita moneret: *Hominem te esse memento*.

LVII. De παιδείᾳ & ἀπαιδευσίᾳ, quæ non modo in tractatione artium, sed in omni vita locum habet, vide Scioppium de *Pædia Politices*. Quem hic Isocrates vocat ἀπαίδευτον, Ital. *incolto*, *incivile*, Plutarchus de legend. Poet. dicit ἀμαθῆ, eumque ait in rebus omnibus peccare. Huic opponit τὸν ἀστεῖον, quem ait omnia recte agere.

LIX. Ecclesiasticus c. 32. n. 24. *Fili sine consilio nihil faciàs, & post factum non pænitebis*. Hinc P. Syrus in Mim. n. 171. *Deliberare utilia mora est tutissima*.

LX. Primam partem hujus moniti expressit P. Syrus in Mimis n. 170.

Deliberandum est diu, quod statuendum est semel:

alteram Vellejus l. 2. c. 79. a quo M. Agrippa dicitur *extra dilationes positus*, *consultisque facta conjungens*: utramque Sallustius de Bell. Cat. cap. 1. *Priusquam incipias*, *consulto*; *& ubi consulueris*,

ma-

LXI. A Diis felicitatem pete, prudentiam a te ipso petendam esse existima.

LXII. Si qua cum amicis communicare vis, quæ te pudeat libere proferre, sermonem institue tamquam de re aliena. Sic enim & illorum sententiam cognosces, nec te ipsum manifestabis.

LXIII. Cum de rebus tuis aliquem consulere volueris, prius considera, quomodo res ipse suas administraverit. Qui enim in suis desipuit, non potest sapere in alienis.

LXIV. Ita potissimum in rebus dubiis consultandum esse tibi persuadebis, si calamitates respicies, quæ ex temeritate ortæ sunt. Etenim tum maxime valetudinis curam suscipimus, cum morbi dolores in mentem veniunt.

LXV. Imitare regum mores, eorumque vitæ instituta sectare. Videberis enim illos probare, teque illis adjungere. Id tibi & apud populum majorem quandam existimationem conciliabit, & apud ipsos benevolentiam firmiorem.

LXVI. Leges a regibus latas observa; sed legem præcipuam esse puta vitæ rationem, quam ipsi tenent. Ut enim qui in populari republica vivit, populo servire debet; sic ille qui regiæ potestati subjicitur, regem admirari debet ac suspicere.

LXVII. Magistratum adeptus, noli uti improbis admi-

mature facto opus est. Id totum refertur ab Aristotele inter proverbia lib. 6. Ethic. c. 10. *Δεῖ βουλεύεσθαι μὲν ἐφ' ἡσυχίας, ποιεῖν δὲ τὰ δόξαντα μετὰ σπουδῆς*.

LXI. Horatius lib. 1. ep 18. v. ult.
Satis est orare Jovem, quæ donat & aufert:
Det vitam, det opes; æquum mi animum ipse parabo.
Et Cicero lib. 3. de Nat. Deor. c. 36. *Judicium hoc omnium mortalium est, fortunam a Deo petendam, a se ipso sumendam esse sapientiam*. Vide tamen, ne homini plus tribuas, quam deceat. Nam, ut scribit D. Augustinus lib. 2. de Lib. Arbitr. c. 19. *Virtutes magna bona sunt: sed meminisse te oportet, non solum magna, sed etiam minima bona esse non posse nisi ab illo, a quo sunt omnia bona, hoc est a Deo.*

LXIII. Apud Avianum fab. 6. Vulpes arguit Ranam, quæ artem medicam profitebatur:
Hæc dabit ægrotis, inquit, medicamina membris,

Pal-

LXI. Ἡγοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δ' ὑμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν.

LXII. Περὶ ὧν ἂν αἰσχύνῃ παῤῥησιάσασθαι, βούλει δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις, ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος. οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε γνώμην αἰσθήσῃ, καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις.

LXIII. Ὅταν δὲ ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβουλεύεσθαι, σκόπει πρῶτον, πῶς ὑπὲρ τῶν αὑτοῦ διῴκησεν· ὁ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς ὑπὲρ τῶν ἰδίων, οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων.

LXIV. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς ξυμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψεις· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀῤῥωστίας ἀναμνησθῶμεν.

LXV. Μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἤθη· καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν. ὥς τε συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν, καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν.

LXVI. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἰσχυρότατον μέντοι νόμον ἡγοῦ τὸν ἐκείνων τρόπον· ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον, τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα, τὸν βασιλέα προσήκει θαυμάζειν.

LXVII. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς

Pallida caeruleus cui notat ora color?

Itaque Isocrates Senior in Orat. de Regno monet Nicoclem, ut sibi caveat ab iis, qui *τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνοῦνται, αὐτοὶ δὲ ἐν πολλαῖς ἀπορίαις εἰσί*. h. e. *aliis felicitatem pollicentur, ipsi autem in magna inopia sunt*. Faernus fab. 72.
Qui sibi non sapit, hic sapiens mihi non erit unquam.

LXIV. Salomon Proverb. 3. n. 5. *Ne innitaris prudentiae tuae.* Et n. 7. *Ne sis sapiens apud temetipsum.*

LXV. Plinius in Paneg. c. 45. *Flexibiles quamcunque in partem ducimur a Principe, atque, ut ita dicam, sequaces sumus. Huic enim cari, huic probati esse cupimus; quod frustra speraverint dissimiles: eoque obsequii continuatione pervenimus, ut prope omnes homines unius moribus vivamus.*

LXVII. Huc pertinet Faerni fab. 92. quae ita clauditur:
Aeque est nocens qui mandat, atque is qui facit.
M. Cicero ad Quinctum Fratrem Asiae Praetorem c. 4. *Quos vero aut ex domesticis convictionibus, aut ex necessariis apparitionibus tecum esse voluisti, horum non modo facta, sed etiam dicta omnia praestanda nobis sunt.*

ministris. Eorum enim, quæ illi peccaverint, caussa in te conferetur.

LXVIII. Rerum communium administrationem depone non ditior ex illa, sed gloriosior. Melius est enim bonum in civitate nomen, quam divitiæ multæ.

LXIX. Rebus pravis neque operam, neque patrocinium præbeas. Videberis enim ipse talia facere, qualia facientibus præsto eris.

LXX. Ita te compara, ut aliis superior esse possis; verumtamen patere te æqualem esse; ut videaris justitiam sequi, non propter infirmitatem, sed propter animi æquitatem.

LXXI. Justam potius paupertatem elige, quam opes injustas. Tanto enim melior est justitia, quam divitiæ, quanto illæ quidem viventibus dumtaxat commodum afferunt, hæc autem etiam mortuis gloriam conciliat: & illarum quidem etiam improbi participes sunt; hujus autem partem nullam improbi habent.

LXXII. Neminem eorum probes ac secteris, qui quæstum iniquum faciunt; sed illos potius, qui justi & honesti caussa jacturas fecerunt. Justi enim injustos, sin minus rebus aliis, certe bona spe longe superant.

LXXIII. Omnia diligenter cura, quæ ad vitæ rationem pertinent; sed in primis tu te ad prudentiam & rectum judicium exerce. Maximum enim in minimo est mens bona in hominis corpore.

LXXIV.

LXVIII. Salomon Proverb. c. 22. n. 1. *Melius est nomen bonum, quam divitiæ multæ*. Hinc Syrus in Mimis n. 96. *Bona opinio hominum tutior pecunia est.*

LXIX. P. Syrus in Mimis n. 88.
Bis peccas, cum peccanti obsequium accommodas.
Theognis v. 411.
Μηδενὸς ἀνθρώπων κακίας δόκει εἶναι ἑταῖρος.
Nemini socius in malo videaris esse.

LXX. Ex Distich. Caton. lib. 1.
Quem superare potes, interdum vince ferendo.

LXXI. Theognis v. 144.
Βούλεο δ' εὐσεβέως ὀλίγοις σὺν χρήμασιν οἰκεῖν,
Ἢ πλουτεῖν, ἀδίκως χρήματα πασάμενος.

Fac

τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἂν ἐκεῖνος ἁμάρτοι, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν.

LXVIII. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος, ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

LXIX. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασο, μήτε συνηγόρει· δόξεις γὰρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἷά περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῇς.

LXX. Παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δυνάμενον, ἀνέχου δὲ τὸ ἴσον ἔχειν· ἵνα δοκῇς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν, ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν.

LXXI. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν, ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτω γὰρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσω τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὠφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει· κἀκείνων μὲν τοῖς φαύλοις μέτεστι, ταύτης δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν.

LXXII. Μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας. οἱ γὰρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων, εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι.

LXXIII. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἄσκει. μέγιστον γὰρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι.

LXXIV.

Fac malis pie parvis cum opibus vivere,
Quam ditescere, injuste divitias comparans.
Salomon c. 16. *Melius est parum cum justitia, quam multi fructus cum iniquitate*. Adde cap. 28. n. 6.

illarum quidem) Theognis v. 149.
Χρήματα μὲν δαίμων καὶ παγκάκῳ ἀνδρὶ δίδωσιν.
Divitias quidem Deus etiam improbissimis dat.

LXXII. Ex Chilone apud Diog. Laert. lib. 1. n. 70. Ζημίαν αἱρεῖσθαι μᾶλλον, ἢ κέρδος αἰσχρόν. *Damnum potius elige, quam turpe lucrum*. Salomon Prov. c. 10. n. 28. *Expectatio justorum lætitia: spes autem impiorum peribit*. Porro Isocrates moniti hujus rationem videtur ab eodem Chilone sumsisse apud Diog. Laert. lib. 1. n. 69. Ἐρωτηθεὶς, τίνι διαφέρουσιν οἱ πεπαιδευμένοι τῶν ἀπαιδεύτων, ἔφη, ἐλπίσιν ἀγαθαῖς. *Interrogatus, quomodo differant disciplina instructi ab iis qui disciplina carent, respondit, bona spe.*

LXXIII. *Mens bona*) Quid sit *mens bona*, vide apud Senecam Epist. 23. 41. & 76. Late funditur ad omne recte cogitandi, loquendi, & agendi consilium. V. Satyram 2. Persii, quæ inscribi solet *de bona mente*.

LXXIV. Cura ut ſis corpore philoponus, animo philoſophus; ut hoc quidem optima perſpicere ac decernere ſcias, illo efficere decreta poſſis.

LXXV. Quidquid dicturus es, prius animo reputa. Multis enim lingua præcurrit mentem.

LXXVI. Cogita, in humanis nihil eſſe diu. Sic enim nec in rebus proſperis nimium lætaberis, neque in adverſis nimium dolebis.

LXXVII. Duo conſtitue loquendi tempora; vel cum ea, de quibus loqueris, optime noſti; vel cum neceſſario loquendum eſt. In his enim dumtaxat ſermo melior ſilentio eſt: in aliis melius eſt ſilere, quam loqui.

LXXVIII. Do libens atque concedo, ut in bonis, quæ tibi contingunt, læteris, & in malis moderate doleas: ſed in neutris tu te aliis manifeſta. Non enim decet, pecuniam quidem domo recondere, animum autem in propatulo habere.

LXXIX. Vitæ periculum potius, quam dedecus ſuſcipe. Oportet enim malis vitæ finem formidabilem eſſe, bonis vitam ipſam cum dedecore conjunctam.

LXXX. Cura in primis, ut vitam in tuto agas. Si quando autem in diſcrimen venire tibi contigerit, ita ex certamine ſalutem quære, ut cum honeſta gloria, non cum turpi fama diſcedas. Nam mori quidem, omni-

LXXIV. Etiam Seneca vult, *philoſophiam in opere diſci*, *& ad verum exerceri*, epiſt. 98.

philoponus) Coactus ſum uti voce hac, quæ laboris ſtudioſum ſignificat, ut verba verbis opponerem, & Græci ſermonis vim in Latino quoque retinerem. Porro ad *philoponum* pertinet illud ejuſdem Senecæ de Provid. c. 5. *Labor optimos citat. Senatus per totum diem conſulitur, cum illo tempore viliſſimus quiſque aut in campo otium ſuum oblectet, aut in popina lateat*, &c.

LXXV. Ex Chilone, ut eſt apud Diogen. Laert. l. 1. n. 70. γλῶτταν μὴ προτρέχειν τοῦ νοῦ. h. e. *Lingua ne præcurrat mentem*. Idem ſignificat Homerus, cum ait, Ulyſſem non ex ore vocem mittere, ſed ex pectore; ut eſt apud Gellium l. 1. c. 15. Hieronymus in epiſt. ad Celantiam: *Verba tua ponderet cogitatio*, *& linguæ officium animi libra diſpenſet*.

LXXVI. Ex Periandro, ut eſt apud Diogen. Laert. l. 1. n. 97. Εὐτυχῶν μὲν μέτριος ἴσθι, δυστυχῶν δὲ φρόνιμος. *In rebus proſperis eſto moderatus*, *in adverſis prudens*. Ita Phædrus lib. 4. fab. 16. *Parce gaudere oportet*, *& ſenſim queri*.

LXXVII. Salomon Prov. c. 17. n. 28. *Stultus quoque ſi tacuerit*, *ſa-*

LXXIV. Πειρῶ τὸ μὲν σῶμα εἶναι φιλόπονος, τὴν δὲ ψυχὴν φιλόσοφος· ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστῃ τὰ συμφέροντα.

LXXV. Πᾶν ὅτι ἂν μέλλῃς λέγειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γὰρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς διανοίας.

LXXVI. Νόμιζε μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γὰρ οὔτ' εὐτυχῶν ἔσῃ περιχαρής, οὔτε δυστυχῶν περίλυπος.

LXXVII. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἢ περὶ ὧν οἶσθα σαφῶς, ἢ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τούτοις γὰρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἄμεινον σιγᾶν, ἢ λέγειν.

LXXVIII. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, καὶ λυποῦ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν. γίνου δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν μηδετέροις ὢν κατάδηλος. ἄτοπον γὰρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν.

LXXIX. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον, ἢ κίνδυνον. δεῖ γὰρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν.

LXXX. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν. ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης.

τὸ

sapiens reputabitur. Epictetus Enchir. c. 41. σιωπὴ τὸ πολὺ ἔστω, ἢ λαλείσθω τὰ ἀναγκαῖα, καὶ δι' ὀλίγων. h. e. *silentium magna ex parte sit, vel dicantur necessaria, eaque paucis*. Simonides autem ajebat μηδέποτε αὐτῷ μεταμελῆσαι σιγήσαντι, φθεγξαμένῳ δὲ πολλάκις. h. e. *se, quod tacuisset, nunquam pœnituisse; quod locutus esset, sæpissime*. Ex Distich. Catonian. l. 1.

Virtutem primam esse puta compescere linguam:
Proximus ille Deo, qui scit ratione tacere.

LXXVIII. Theognis v. 1159.

--------.- ὁ μὲν ἐσθλὸς
Τολμᾷ ἔχων τὸ κακόν, οὐκ ἐπίδηλος ὅμως.
Vir bonus forti animo fert mala, nec manifestat tamen.

LXXIX. In P. Syri Mimis n. 923.

Tolerabilior qui mori jubet, quam qui male vivere.

Hinc C. Marius apud Saluſtium de Bello Jug. cap. 90. *Nemo ignavia immortalis factus; neque quisquam parens liberis, ut æterni forent, optavit; magis ut boni honestique vitam exigerent.*

LXXX. *Ex certamine*) Isocrates habet ἐκ τοῦ πολέμου, *ex bello*. Si quis ita vertat, non repugnarim. Nam & Livius videtur sumere *bellum* pro certamine in l. 2. c. 7. Et apertius Varro l. 6. de ling. Lat. c. 3.

ho-

mnibus hominibus fato conſtitutum eſt; ſed honeſte mori, bonis tamquam proprium natura dedit.

LXXXI. Fruere præſentibus bonis tamquam mortalis, cura autem illa ut immortalis.

honeſte mori) Cicero pro P. Quinct. c. 15. *Mors honeſta ſæpe vitam quoque turpem exornat.*

τὸ μὲν γὰρ τελευτῆσαι, πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν, ἴδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμε.

LXXXI. Ἀπόλαυε τῶν ὑπαρχόντων ὡς θνητὸς, ἐπιμέλου δὲ ὡς ἀθάνατος.

LXXXI. Monitum hoc habes ſub Orationis initium.

MONITA POLITICA LXVII.

De officio Principis erga civem

EX ISOCRATIS

ORATIONE DE REGNO

Ad Nicoclem Euagoræ Regis Filium, quæ eſt ordine Secunda.

I. Ui civitatem regit, illud curare in primis debet, ut eam a calamitate defendat, florentemque conſervet; tum etiam ut ex parva magnam faciat.

II. Non decet igitur, eum torpere; ſed curam adhibere omnem, ut alios prudentia ſuperet. Manifeſtum eſt enim, tale fore regnum ejus, qualem ipſe ſe mentemque ſuam ad regendum comparaverit.

III. Contende, ut quanto alios honore, tanto virtutibus præcedas.

IV. Et ex domeſticis prudentiſſimum quemque tibi adjunge, & ex aliis, quos potes, árceſſe.

V. Neque illuſtres Poetas contemnito, neque Sophiſtas:

I. ITa in Orat. ad Philipp. ait, ejus eſſe, *Græciam ex parva magnam facere*. Τὴν ἑλλάδα μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιεῖν. Huc pertinet dictum Themiſtoclis, qui (ut eſt apud Plutarchum in ejus vita) ajebat, *ſe lyræ quidem & pſalterii rudem eſſe; civitatem autem, quam parvam & obſcuram accepiſſet, magnam & claram feciſſe*. Quomodo civitas ex parva fiat magna, & quænam ſit vere magna, docet Ariſtoteles in lib. 7. Polit. c. 4.

II. *torpere*) Quam Iſocrates vocat ῥᾳθυμίαν, Xenophon appellat ῥᾳδιουργίαν, in epilogo Orat. de Ageſil. τῇ βασιλείᾳ προσήκειν ἐνόμισεν ὐ ῥᾳδιουργίαν. *Regno convenire ignaviam non putabat*.

prudentia) qua ſignificatione dixit Ariſtoteles l. 4. Eth. c. 5. *pruden-*

ΕΚ ΤΟΥ
ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΛΟΓΟΥ ΠΕΡΙ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ.

πρὸς Νικόκλεα τὸν Εὐαγόρου βασιλέως.

I.
ῷ μὲν πολιτεύοντι μάλιστα προσήκει πόλιν τε δυστυχοῦσαν παῦσαι, καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι, καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι.

II. Δεῖ οὖν ἐκεῖνον μὴ ῥαθυμεῖν, ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσεται τῶν ἄλλων. δέδεικται γὰρ, ὅτι τοιαύτην ἕξει τὴν βασιλείαν, οἵαν περ ἂν τὴν αὐτοῦ γνώμην παρασκευάσῃ.

III. Χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις.

IV. Καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε, καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνῃ μεταπέμπου.

V. Μή τε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμέντων, μή τε τῶν σο-

C 3 φι-

dentem eſſe, qui, quæ ſibi & aliis hominibus bona ſint, cernere poteſt.

III. Eandem ſententiam repetit in Oratione, quam habuit Nicocles. Cyrus autem ajebat, ut eſt apud Xenophontem in Paed. l. 8. & apud Plutarchum in Apopth. reg. & imp. ἄρχειν μηδενὶ προσήκειν, ὃς οὐ κρείττων ἐστὶ τῶν ἀρχομένων. *Imperium nemini convenire, qui quibus imperat, melior non ſit.* Plinius de Traiano in Paneg. c. 21. *Hoc ceteris major, quo melior.*

IV. Ita in fine Orationis Nicoclem monet, ut ſibi adjungat τοὺς νοῦν ἔχοντας, καὶ δυναμένους ὁρᾷν πλέοντι τῶν ἄλλων. h. e. *eos, qui mente valent, & longius, quam alii, proſpicere poſſunt.* Vetus Poeta apud Themiſtium Orat. 16.

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν ξυνουσίᾳ.
Sapientes fiunt Principes ſapientum conſortio.

V. Horatius l. 1. ep. 18. v. 96.
Inter cuncta leges, & percunctabere doctos.

Ariſtoteles Ethic. l. 10. c. 9. Τὰ πολιτικὰ ἐπαγγέλλονται μὲν διδάσ-

ſtas : ſed illorum quidem auditor , horum autem diſcipulus eſto.

VI. Ita te compara, ut deteriorum judex ſis, meliorum æmulator.

VII. Ipſe tibi maxime ad virtutem ſtimulos addes, ſi reputaris, quam turpe ſit, pejores imperare melioribus, ſtultos ſapientibus.

VIII. Fac ut populares tuos civitatemque plurimum diligas. Neque enim poteſt aliquis aut equos, aut canes, aut homines, aut res alias recte gubernare, niſi in iis ſibi placeat, quorum regimen ſuſcepit.

IX. Curæ tibi ſit multitudo, quam leniter & bona cum gratia regere oportet. Siquidem ex omni reip. genere illud eſt maxime diuturnum, quod multitudini moderandæ eſt maxime idoneum.

X. Recte porro moderaberis, ſi neque permittes, plebem inferre alicui injuriam, neque injurias ipſi illatas negligendo præteribis : ſed curabis ſedulo, ut qui ſunt in civitate principes, honores & dignitates conſequantur ; alii autem ab injuria tecti ſint. Hæc enim ſunt fundamenta prima & maxima rectæ dominationis.

XI. Ex legibus & inſtitutis, ſiqua minus recte poſita ſunt, tollere ne dubites.

XII. Maxime cura, ut optima per te invenias: ſin minus, imitare quæ apud alios optime ſe habent.

XIII.

δάσκειν οἱ σοφισταί. *Civilem ſcientiam tradere ſe profitentur Sophiſtæ*. Porro *Sophiſtæ* nomen ea tempeſtate honeſtiſſimum erat. Poetas autem cum dicit, Theognidem intelligit, Phocylidem, Solonem, Homerum, Heſiodum, & alios, qui morum & ſapientiæ magiſtri habebantur. V. Plutarchum de Poetis legend.

VII. Qui unus in civitate aliis imperare vult (ut ſcribit Ariſtoteles in lib. 3. Politic. c. 9.) ita debet virtute excellere, ut ne comparari quidem cum aliis poſſit, ſed ſit *veluti Deus quidam inter homines. Nemo enim auſit Jovem gubernare, aut ſe illi ſocium in gubernando adjungere*. P. Syrus in Mimis n. 599.
Omnes æquo animo parent, ubi digni imperant.

VIII. Rex dicitur φιλάνθρωπος & φιλόπολις, quia niſi ſuos amet, ne Rex quidem dici poteſt : ſiquidem, ut eſt apud Xenophontem in Pædia, ſub initium libri 8. ἄρχων ἀγαθὸς οὐδὲν διαφέρει πατρὸς ἀγαθοῦ. *Rex bonus non differt a patre bono*. Hujus amoris in patriam & cives præclarum exemplum habes in vita Ageſilai, quam ſcripſit idem Xenophon. Id porro, quod monet Iſocrates,

φιςῶν μηδενὸς οἴε δεῖν ἀπείρως ἔχειν· ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατὴς γίγνε, τῶν δὲ μαθητής.

VI. Παρασκεύαζε σαυτὸν, τῶν μὲν ἐλαττόνων κρείττω, τῶν δὲ μειζόνων ἀνταγωνιστήν.

VII. Μάλιςα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν ἡγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν, καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προςάττειν.

VIII. Πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν. οὔτε γὰρ ἵππων, οὔτε κυνῶν, οὔτε ἀνδρῶν, οὔτε ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἷόν τε καλῶς ἄρχειν, ἐὰν μή τις χαίρῃ τούτοις, ὧν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν.

IX. Μελέτω σοι τοῦ πλήθους, καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν. γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν, αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἂν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύσωσι.

X. Καλῶς δημαγωγήσεις, ἐὰν μήτε τὸν ὄχλον ὑβρίζειν ἐᾷς, μήτε ὑβριζόμενον περιορᾷς, ἀλλὰ σκοπῇς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἕξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικηθήσονται· ταῦτα γὰρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἐστί.

XI. Τῶν προςαγμάτων, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων, κίνει καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεςῶτα.

XII. Μάλιςα μὲν εὑρετὴς γίγνου τῶν βελτίςων· εἰ δὲ μὴ, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις καλῶς ἔχοντα.

tes, eo maxime ſpectat, ut qui civitatem regit, habeat *φιλίαν πρὸς τὴν καθεςῶσαν πολιτείαν*, *præſentem ejus ſtatum amet, eoque delectetur*, ut eſt apud Ariſtotelem lib. 5. Politic. c. 9.

IX. Hac ratione Evagoras dicitur ab Iſocrate *δημοτικὸς ὢν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ*, *popularis obſervantia multitudinis*. Cura porro multitudinis commendatur ab Ariſtotele in l. 5. Politic. præſertim c. 8. & 10. ubi oſtendit, potiſſimas cauſſas tum conſervandæ, tum corrumpendæ dominationis inde oriri.

XI. Vellejus l. 2. c. 89. laudat Auguſtum cum ob alias cauſſas, tum præſertim *quod leges emendarit utiliter*. Hanc in rem Juſtinianus de Concept. Dig. §. 4. *qui emendat, laudabilior eſt eo, qui primus invenit*. Ariſtoteles tamen l. 2. Politic. c. 6. monet, ne facile leges mutentur, ſed errata potius quædam legiſlatorum ferantur. Non enim, inquit, tantum proderit correctio & mutatio, quantum nocebit exemplum non parendi.

XII. Non ille ſolum laudabilis eſt, qui ipſe per ſe ſapit, & per ſe invenit, ſed etiam qui ſcit uti aliorum ſapientia, ut eſt apud Heſiodum in Syntagmate, quod inſcribitur *Opera & dies*, v. 293. & apud Ariſtotelem l. 1. Ethic. c. 4.

XIII. Quære leges plane juſtas & utiles, & ſibi inter ſe conſentientes: maxime autem vide, ut ambiguitatibus careant ad controverſias celerrime ſolvendas.

XIV. Negotiationes civibus tuis quæſtuoſas conſtitue, advocationes autem forenſes damnoſas; ut has fugiant, illas promte ſequantur.

XV. De illorum controverſiis judicia reddito non ad gratiam, neque ſibi inter ſe contraria; ſed ſemper eadem de iiſdem decerne. Convenit enim & valde eſt utile, regum placita in judicando eſſe immutabilia, uti ſunt leges recte conſtitutæ.

XVI. Civitatem ita guberna, ut patriam domum, in apparatu ſplendidus, in exactionibus diligens, ut ſimul laudem feras, & perſeverare poſſis.

XVII. Noli oſtentare magnificentiam in rebus ſumtuoſis, quæ cito evaneſcunt, ſed & in iis quæ diximus, & in præclaris poſſeſſionibus, & in benignitate erga amicos. Ita enim & tibi ipſi impenſarum ratio conſtabit, & quæ poſteris relinques, impenſis majora videbuntur.

XVIII. Quæ ad Deos pertinent, ita fac, ut majores tradiderunt. Illud autem exiſtima eſſe maximum & pulcherrimum ſacrificium, ſi teipſum quam optimum & juſtiſſimum præbeas.

XIX. Illos præcipuis honoribus affice, qui tibi maxime propinqui & familiares ſunt; ſed eos ſinceriſſimis orna, qui te plurimum diligunt.

XX.

XIII. Vide Mandatum Juſtiniani de Conceptione Digeſtorum, ubi multa de tollendis antinomiis, diſcordiis, & ambiguitatibus, quæ judicia depravant.

XIV. Tacitus Ann. 11. c. 6. *Quomodo vis morborum pretia medentibus, ſic fori tabes pecuniam advocatis fert.*

XV. *Eadem de iiſdem*) Interdum tamen habenda eſt ratio perſonarum. V. Gellium l. 14. c. 2.

XVI. Scilicet, quod ſcribit Tacitus annal. 13. c. 50. *ut ratio quæſtuum, & neceſſitas erogationum inter ſe congruant.*

XVII. De re hac tota vide Ciceronem l. 2. Offic. c. 16. & 17. Martialis epigr. 43. lib. 5. oſtendit, opes omnes tandem perire; eaſque dumtaxat manere, & in ære noſtro eſſe, per quas benigni ſumus erga amicos. M. Antonius apud Senecam l. 6. de Benef. c. 3. *Hoc habeo, quodcunque dedi.*

XVIII.

XIII. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογημένους· πρὸς δὲ τούτοις, οἵ τινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις, ὡς οἷόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιήσουσι.

XIV. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους· ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθύμως ἔχωσι.

XV. Τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὧν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι, μὴ πρὸς χάριν, μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλαις· ἀλλ' ἀεὶ ταὐτὰ περί γε τῶν αὐτῶν γίγνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει, καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀμετακινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους.

XVI. Διοίκει τὴν πόλιν ὁμοίως, ὥσπερ τὸν πατρῷον οἶκον, τῇ μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, τῇ δὲ πράξεσιν ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῇς ἅμα, καὶ διαρκῇς·

XVII. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐνδείκνυσο ἐν μηδεμιᾷ τῶν πολυτελειῶν, τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων· ἀλλ' ἔν τε τοῖς προειρημένοις, καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων, καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τέ σοι παραμένει, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλέονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.

XVIII. Τὰ περὶ τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν· ἡγοῦ δὲ τοῦτο εἶναι θῦμα κάλλιστον, καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἐὰν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σεαυτὸν παρέχῃς.

XIX. Τίμα τῇ μὲν ἀρχαῖς τῶν τιμῶν τοὺς οἰκειοτάτους, τῇ δὲ ἀληθεστάταις τοὺς εὐνουστάτους·

XX.

XVIII. Idem curavit Numa, ut eſt apud Livium l. 1. c. 20. *Ne quid divini juris, negligendo patrios ritus, peregrinoſque aſciſcendo, turbaretur.* Cicero 2. de leg. c. 16. *Cum conſulerent Athenienſes Apollinem Pythium, quas potiſſimum religiones tenerent, oraculum editum eſt, eas quæ eſſent in more majorum.* Mæcenas autem cum idem ſuaderet Auguſto, addidit rationem, ut eſt apud Dionem ſub fin. l. 52. *Quia qui nova numina introducunt, ad uſum peregrinarum legum cives pelliciunt.*

Ad partem hujus moniti ſecundam pertinet, quod Perſius ſcribit adverſus illos, qui magna ſacrificia faciebant mente improba, Sat. 2. v. 71.

Quin damus id Superis, de magna quod dare lance
Non poſſit magni Meſſallæ lippa propago,
Compoſitum jus faſque animo, ſanctoſque receſſus
mentis, & incoctum generoſo pectus honeſto?

XX. Corporis custodiam validissimam puta amicorum virtutem, civium benevolentiam, & tuam ipsius prudentiam. Per hæc enim maxime & obtineri, & servari dominationes possunt.

XXI. Privatorum domos curato: & reputa eos, qui impensas faciunt, consumere de tuo; qui opera faciunt, amplificare, quæ tua sunt. Omnia enim, quæ cives possident, propria sunt ejus, qui jure dominatur.

XXII. Manifestum sit, te ita veritatem fidemque perpetuo colere, ut tibi affirmanti magis credatur, quam aliis jurantibus.

XXIII. Hospitibus omnibus urbem securam præsta, & ad commercia legibus temperatam.

XXIV. Ex iis, qui ad te accedunt, plurimi facito, non qui dona tibi afferunt, sed qui digni sunt ut a te accipiant. Tales enim cum ornaveris, ab aliis magis laudaberis.

XXV. Timorem aufer civibus tuis, & noli esse metuendus iis, qui nihil injuste agunt. Quales enim alios in te reddideris, talis tu quoque illis eris.

XXVI. Iratus nihil agas: fac autem ut iratus appareas, cum tempus feret.

XXVII.

XX. Apud eundem Isocratem in Helenæ Encomio laudatur Theseus, quod *non peregrino præsidio, sed civium benevolentia munitus imperium teneret*, οὐδὲ ἐπεισάκτῳ δυνάμει τὴν ἀρχὴν διαφυλάττων, ἀλλὰ τῇ τῶν πολιτῶν εὐνοίᾳ δορυφορούμενος. Salustius in Jugurt. c. 10. *Non exercitus, neque thesauri præsidia regni sunt, verum amici.* Tacitus Hist. 4. c. 7. *Nullum majus boni imperii instrumentum, quam boni amici.*

XXI. Idem in Panegyrico p. m. 28. Ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας εὑρήσομεν τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους πρὸς εὐδαιμονίαν πλεῖστον ἐπιδόντας. *Nobis imperantibus inveniemus privatas domos plurimum ad felicitatem crevisse.* Mæcenas apud Dionem l. 5. p. 485. edit. Vechel. monet Augustum, ne sinat, cives suos ædificiis uti pluribus, aut majoribus, quam deceat. Hoc autem pertinet ad tollendas impensas supervacuas, quibus civitatis vires exhauriuntur.

XXII. Huc pertinet illud Scytharum ad Alexandrum, apud Curtium l. 7. c. 8. *Juranda gratiam Scythas sancire ne credideris: colendo fidem jurant.* Isocrates noster in Panegyrico laudat antiquos Athenienses, quod eorum *simplex oratio plus veritatis & fidei haberet, quam sua tempestate jusjurandum*, πιστοτέροις χρώμενοι τοῖς λόγοις, ἢ νῦν τοῖς ὅρκοις.

XXIII. *Male enim*, inquit Cicero in l. 3. Offic. c. 11. *qui pe-*

re-

XX. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἡγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τήν τε φίλων ἀρετὴν, καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν, καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι, καὶ διασώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἄν τις δύναιτο.

XXI. Κήδου τῶν οἴκων τῶν ἰδιωτῶν· καὶ νόμιζε τοὺς δαπανωμένους ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἅπαντα γὰρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν, οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἐστί.

XXII. Διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους, ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους.

XXIII. Ἅπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε, καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον·

XXIV. Περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων, μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς εἰσάγοντας, ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γὰρ τοὺς τοιούτους, μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις·

XXV. Τοὺς φόβους ἐξαίρει τῶν πολιτῶν, καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν· ὅπως γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σεαυτὸν διαθῇς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἕξεις.

XXVI. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς· δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ᾖ.

XXVII.

regrinos urbibus uti prohibent, eosque exterminant. Nam esse pro cive, qui civis non sit, rectum est non licere: usu vero urbis prohibere peregrinos, sane inhumanum est. Id porro monet Isocrates, quia in Græcia civitates erant hospitibus iniquiores. Vide Livium l. 41. c. 23.

XXIV. Salustius in Catilin. c. 6. laudat vetustissimos Romanorum, quod *magis dandis, quam accipiendis beneficiis amicitias pararent*. Ceterum de iis, qui dona Regibus ferebant, ut majora quædam ab iis auferrent, loquitur Isocrates initio hujus Orationis. Regibus quidem Persarum, dum regiones suas obirent, nemo accedebat sine donis, ut est apud Ælianum de Var. hist. c. 31. & 32.

XXV. Cicero Offic. 2. c. 7. *Omnium rerum nec aptius est quidquam ad opes tuendas ac tenendas, quam diligi; nec alienius, quam timeri*. Et paullo post: *qui se metui volunt, a quibus metuuntur, eosdem metuant ipsi necesse est*. In eamdem sententiam Auctor ep. 1. ad Cæsar. de ordin. rep. c. 3. *Nec quemquam arbitror multis metuendum esse, quin ad eum ex multis formido recidat*. Similia habet Seneca l. 2. de Ira, c. 11. & l. 1. de Clementia, c. 19. Itaque recte Statius Theb. l. 1. 127. *Parens odii metus*.

XXVI. Per iram, inquit Cicero offic. 1. c. 38. *nihil recte fieri, nihil considerate potest*. Nam iratus videre nequit mediocritatem il-

XXVII. In eo videaris ſeverus & acer, quod nihil te lateat eorum, quæ fiunt; facilis autem in minuendis delictorum pœnis.

XXVIII. Princeps eſſe velis non acerbitate neque ſævitia ſuppliciorum; ſed quod omnes prudentia tua ſuperentur, & credant, te ſibi ſuæque ſaluti melius, quam ipſos, conſulere poſſe.

XXIX. Bellicoſus eſto peritia rei militaris & apparatu, pacis autem ſtudioſus abſtinentia alieni & moderatione.

XXX. Ita te gere erga civitates inferiores, ut potentiores erga te ipſum ſe gerere æquum duxeris.

XXXI. Contende non de rebus omnibus, ſed de iis, ex quibus, cum ſuperior fueris, aliquid commodi feras.

XXXII. Ignavos puta, non qui cum emolumento inferiores ſunt, ſed qui cum damno ſuperiores.

XXXIII. Magnanimos exiſtima, non qui majora ſuſcipiunt, quam eorum animus vireſque capiant; ſed qui moderata deſiderant, & quæ aggrediuntur, perficere poſſunt.

XXXIV.

illam, quæ eſt inter nimium, & parum. Iccirco autem videre nequit, quia, ut ſcribit Plutarchus de Ira, *quemadmodum per nebulam corpora, ſic per iram res videntur majores*, ὡς δι' ὁμίχλης τὰ σώματα, καὶ δι' ὀργῆς τὰ πράγματα μείζονα φαίνεται. Decet igitur, ut ait idem Cicero in 1. Offic. c. 25. eos, qui præſunt reip., eſſe legum ſimiles, quæ nunquam iraſcuntur. Multa ſunt exempla ſapientum virorum, qui noluerunt caſtigare eos, quibus eſſent irati, ob id ipſum quod eſſent irati. V. Plutarchum de liber. educat.

XXVII. Mæcenas ad Auguſtum apud Dion. ſub fin. l. 52. Τὸν δὴ τῶν ἄλλων βίον ἐπισκόπει μὲν, μὴ μέντοι καὶ χαλεπῶς ἐξέταζε. *Aliorum vitam fac ut cognoſcas, ne tamen in eos graviter inquiras.*

XXVIII. Ita Euagoras ab eodem Iſocrate laudatur, quod *metuendus eſſet, non ſævitia, ſed excellenti quadam natura ſupra alios*. Φοβερὸς ὢν, οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν, ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν φύσιν τῶν ἄλλων ὑπερβάλλειν. Eadem fere ſententia repetitur in Orat. *de Pace*. Plinius ad Trajanum in Paneg. c. 46. *Quis terror valuiſſet efficere, quod reverentia tui effecit?*

XXIX. In Orat. *de Pace* vult Athenienſes ſuos πολεμικοὺς μὲν εἶναι ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς μελέταις, εἰρηνικοὺς δὲ τῷ μηδένα μηδὲν ἀδικεῖν. *Bellicoſos quidem eſſe cura & apparatu rerum; pacis autem ſtudioſos, quod nemini vim inferant*. Plinius ad Trajanum in Paneg. c. 16. *Nec times bella, nec provocas.*

XXX.

XXVII. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἁμαρτανομένων.

XXVIII. Ἀρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας, καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας ἄμεινόν σε βουλεύεσθαι.

XXIX. Πολεμικὸς γίνου ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν.

XXX. Οὕτως ὁμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἥττους, ὥσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς σεαυτὸν ἀξιώσειας.

XXXI. Φιλονείκει μὴ περὶ ἁπάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν ἂν κρατήσαντί σοι μέλλει συνοίσειν.

XXXII. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους, ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους.

XXXIII. Μεγαλόφρονας εἶναι νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, ὧν οἷοί τέ εἰσι κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς μετρίων μὲν ἐφιεμένους, ἐξεργάζεσθαι δὲ δυναμένους, οἷς ἂν ἐπιχειρῶσι.

XXXIV.

XXX. Ita in Panegyrico ait, antiquos Athenienſes magna fide & modeſtia ſe geſſiſſe erga reliquos Græciæ populos, *quod exiſtimarent, eodem ſe animo erga infirmiores eſſe debere, quo vellent potentiores eſſe erga ſe ipſos.* Τὴν αὐτὴν ἀξιοῦντες γνώμην ἔχειν πρὸς τοὺς ἥττους, ἥνπερ τοὺς κρείττους πρὸς σφᾶς αὐτούς. Vide Monitum ultimum Orat. Tertiæ.

XXXI. Contra eos, qui inutiles pugnas conſerunt, eſt epiſtola Senecæ 45. Ariſtippus autem ad diſputatorem, a quo fuerat in tali quadam contentione per fallacias victus, *Ego victus abeo*, inquit, *jucundius, quam tu victor, dormiturus.*

XXXII. Plutarchus de liberor. educat. Οὐ τὸ νικᾷν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἡττᾶσθαι ἐπίστασθαι καλὸν ἐν οἷς τὸ νικᾷν βλαβερόν. *Non vincere modo pulcrum eſt, ſed etiam ſcire vinci, ubi victoria cum damno conjuncta ſit.*

XXXIII Ita in ſacris litteris laudatur, non qui cœpit magnifice *ædificare, ſed qui potuit conſummare.* Seneca de conſol. ad Helv. c. 10. *Nonne furor & ultimus mentium error eſt, cum exiguum capias, cupere multum?* Theognis v. 47.

Μή ποτ᾽ ἐπ᾽ ἀπρήκτοισι νόον ἔχε, μηδὲ μενοίνα
Χρήμασι, τῶν ἄνυσις γίγνεται οὐδεμία.
Noli mentem adhibere rebus non faciendis,
Neque negotia cures, quæ perficere non poſſis.

XXXIV. Æmulare eos, non qui maximum principatum habent; ſed qui, quem habent, eo optime utuntur.

XXXV. Fac tibi perſuadeas, te plane beatum fore, non ſi omnibus hominibus per terrores & pericula imperes; ſed ſi ita te gerens ut decet, & ea faciens quæ facis, omnia cupias intra modum; & ex hoc quidem genere nihil tibi deſit.

XXXVI. Amicos habeas non omnes, qui volunt, ſed qui tibi idonei ſunt; neque eos, quibuſcum jucundiſſime degas, ſed quibuſcum civitatem optime regas.

XXXVII. Diligenter explora mores eorum, qui tecum vivunt. Omnes enim, qui tibi non accedent, ſimilem te illis putabunt, quibus uteris.

XXXVIII. Rebus, quæ per te non fiunt, ejuſmodi viros præfice, quorum fidem & virtutem ipſe præſtare poſſis.

XXXIX. Fideles puta, non qui, quæcunque dicas, aut facias, ſtatim laudant; ſed qui, ubi peccaveris, benevole arguunt.

XL. Loquendi libertatem concede viris ſapientibus; ut ea, de quibus dubitaveris, habeas quibuſcum expendas.

XLI.

XXXIV. Saluſtius in Catil. c. 2. inter vitia priſcorum regum, qui Cyrum ſecuti ſunt, refert quod *maximam gloriam in maximo imperio putarent*. Apulejus autem in Apolog. p. 436. fortunam tunicæ comparat, quæ *magis concinna*, *quam longa probatur*: & paullo infra gubernaculis navium, quæ ſi *ingentia & enormia ſint, facilius mergunt*, *quam regunt*. Seneca ep. 113. *O quam magnis homines erroribus tenentur*, *qui jus dominandi trans maria cupiunt permittere; feliciſſimoſque ſe judicant*, *ſi multas per milites provincias obtinent*, *& novas veteribus adjungunt!*

XXXV. Phocylides in Sentent. *Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεγεινή*. *Res omnium optima modus eſt*, *exceſſus autem gravis & moleſtus*. Sumta eſt ſententia ex dicto ſive Solonis, ſive Cleobuli, ut eſt apud Clementem Alex. l. 1. Strom. p. 300. edit. Colonienſis 1688.

XXXVI. In fine Orationis explicat clarius, quinam ſint amici Regi idonei, ideſt *σύμβουλοι ἀγαθοί*, *boni conſiliarii*.

XXXVII. Plinius ad Trajanum in Paneg. c. 83. *Eſt magnificum*, *quod te ab omni contagione vitiorum reprimis ac revocas; ſed magnificentius*, *quod tuos*. *Quanto enim magis arduum eſt alios præſtare*, *quam ſe; tanto laudabilius*, *quod cum ipſe ſis optimus*, *omnes circa te ſimiles tui effeciſti*. Itaque Mæcenas monet Augu-

ſtum

XXXIV. Ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτησαμένους, ἀλλὰ τοὺς ἄριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους.

XXXV. Νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν ἁπάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων ἄρχῃς, ἀλλ' ἐὰν τοιοῦτος ὢν, οἷον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι, μετρίων ἐπιθυμῇς, καὶ μηδενὸς τούτων ἀπορῇς.

XXXVI. Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους, ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους ὄντας· μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις.

XXXVII. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδὼς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοὶ πλησιάζοντες, ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις νομιοῦσι.

XXXVIII. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἕξων, ὧν ἂν ἐκεῖνοι πράξωσι.

XXXIX. Πιστοὺς ἡγοῦ μὴ τοὺς πᾶν ὅτι ἂν ποιῇς, ἢ λέγῃς, ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἁμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας.

XL. Δίδου παῤῥησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἂν ἀμφιγνοῇς, ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας.

XLI.

ſtum apud Dionem ſub fin. l. 52. ne familiaribus ſuis nimium indulgeat. *Quæcunque enim*, inquit, *vel recte, vel ſecus egerint, omnia tibi imputabuntur*. Πάντα γὰρ ὅσα ἂν ἢ καλῶς, ἢ κακῶς πράξωσι, σοὶ προστεθήσεται.

XXXVIII. Cicero ad Quintum Fratr. Prætorem Aſiæ l. 1. ep. 1. c. 3. *Circumſpiciendum diligenter, ut in hac cuſtodia provinciæ non te unum, ſed omnes miniſtros imperii tui, ſociis, & civibus, & reip. præſtare videaris*. Plutarchus in Præcept. Polit. ſcribit, Principem, qui utitur pravis adminiſtris, non differre ab opifice, qui utitur normis, regulis, ac libellis parum idoneis.

XXXIX. Xenophon in Pædia l. 8. p. 165. Edit. Baſil. ſcribit, Cyrum habuiſſe familiares quoſdam, qui *oculi & aures regis* appellabantur; ut quæcunque viderent, aut audirent ſibi opportuna, libere dicerent, ac monerent.

XL. Hiero (inquit Plutarchus in Apopht. reg. & imp.) dicere ſolebat, *μηδένα τῶν παῤῥησιαζομένων πρὸς αὐτὸν ἄκαιρον εἶναι*, *neminem eorum, qui loquendi libertate apud ſe uteretur, eſſe importunum*. Theopompus autem (ut eſt apud eundem Plutarchum in Apophthegm. Lacon.) interroganti cuidam, quomodo regnum tuto ſervare poſſet, reſpondit: *Si juſtam loquendi libertatem amicis permittas*. Hanc in rem facit Senecæ querela lib. 6. de Benef. c. 30. *Non vides, quomodo Principes in præceps agat extincta libertas, & fides in obſequium ſervile ſubmiſſa? dum nemo ex animi ſui ſententia ſuadet, diſſuadetque, ſed adulandi certamen eſt, & unum amicorum omnium officium, una contentio, quis blandiſſime fallat.*

XLI. Cura ut diſtinguas vafros adulatores ab iis, qui te benevole colunt; ne mali meliore conditione ſint, quam boni.

XLII. Audi ſermones alterius de altero; & cura ut ſimul cognoſcas, quinam, & quales ſint, qui loquuntur, & de quibus loquuntur.

XLIII. Iiſdem pœnis coerce eos, qui calumniantur, atque eos qui delinquunt.

XLIV. Impera tibi ipſi nihilo minus, quam aliis; & hoc maxime regium exiſtima, ſi nulli voluptati ſervias, ſed cupiditates tuas magis in officio contineas, quam cives.

XLV. Nullam vitæ conſuetudinem inconſulto & ſine ratione cum aliquo jungas: ſed eos congreſſus eaſque conſuetudines ama, ex quibus & ipſe virtute proficias, & aliis profeciſſe videaris.

XLVI. Cave credant homines, te in iis rebus præſtare velle, quas perficere & mali poſſunt: ſed te in virtute magnopere jacta, cujus nullam partem mali obtinent.

XLVII. Veriſſimum honorem tibi haberi puta, non ab iis, qui te in publico per metum colunt; ſed ab iis, qui inter ſe colloquentes, magis mentem tuam, quam fortunam laudant.

XLVIII.

XLI. Celebre eſt Phocyonis dictum ad Antipatrum apud Plutarchum in Apopht. reg. & imp. Οὐ δύνασαι, Ἀντίπατρε, καὶ φίλῳ Φωκίωνι χρῆσθαι, καὶ κόλακι, *non potes, Antipater, Phocyone & amico uti & adulatore*. Curtius autem l. 8. c. 5. *Adulatio perpetuum malum regum, quorum opes ſæpius aſſentatio, quam hoſtis evertit*. Plutarchus ſyntagma ſcripſit de diſtinguendo adulatore ab amico, quod legere juvabit.

XLII. Ageſilaus, ut refert Xenophon ſub fin. Orat. quam de illo ſcripſit, & Plutarchus in Apopht. Laconicis, cum audiret laudatores aut vituperatores aliorum, ajebat, οὐχ ἧττον δεῖν μανθάνειν τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους, ἢ περὶ ὧν λέγοιεν. *non minus cognoſcendos eſſe mores eorum, qui loquerentur, quam de quibus loquerentur*. Hanc in rem monet Horatius eos, qui cum viris principibus vivunt, l. 1. epiſt. 18. v. 68.
Quid de quoque viro, & cui dicas, ſæpe videto.

XLIII. Scite Julianus Imperator, ut eſt apud Ammianum initio lib. 18. *Ecquis innocens eſſe poterit, ſi accuſaſſe ſufficiet?* Itaque

XLI. Διόρα τοὺς τέχνῃ κολακεύοντας, καὶ τοὺς μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν.

XLII. Ἄκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἅμα τοὺς λέγοντας, ὁποῖοι καὶ τίνες εἰσὶ, καὶ περὶ ὧν ἂν λέγωσι.

XLIII. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας, αἷσπερ τοὺς ἐξαμαρτάνοντας.

XLIV. Ἄρχε σεαυτοῦ μηδὲν ἧττον ἢ καὶ τῶν ἄλλων· καὶ τοῦτο ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἐὰν μηδεμιᾷ δουλεύῃς τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῇς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον, ἢ τῶν πολιτῶν.

XLV. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου, μὴ δ' ἀλογίστως. ἀλλ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σεαυτὸν χαίρειν, ἐξ ὧν αὐτός τε ἐπιδώσεις, καὶ τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις.

XLVI. Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἃ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μεγαλοφρονῶν, ἧς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι.

XLVII. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γινομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὄντες, μᾶλλόν σου τὴν γνώμην, ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι.

que Plinius in Paneg. c. 34. & 35. Trajanum summopere laudat, quod delatores acerbissimis suppliciis coerceret.

XLIV. Seneca ep. 113. *Imperare sibi maximum imperium est.* Hinc servus Horatio exprobrat l. 2. Sat. 7. v. 81.
Tu mihi qui imperitas, aliis servis miser.
Ab Isocrate nostro Euagoras laudatur tamquam ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν, ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος ὑπ' αὐτῶν. h. e. *regens voluptates, non rectus ab illis.*

XLV. Advertenda vox συνουσία, & verbum ἐπιδίδωμι. Nam Plato eodem fere modo locutus est sub initium Hippiæ Majoris: ὡς σοι συνόντες πλέον ἂν εἰς ἀρετὴν ἐπιδιδοῖεν. *Ut consuetudine tu majores ad virtutem progressus facerent.* Ad sententiam quod attinet, idem præcipit Theognis, redditque rationem hanc v. 34.
Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἀπ' ἐσθλὰ μαθήσεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
Συμμιχθῇς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.
A bonis enim bona disces. Sin autem malis
Commiscearis, perdes & illam, quam habes, mentem.

XLVI. Ita Nicocles in Oratione, quæ proxime sequitur, ait se eas virtutes semper coluisse, ὧν μηδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι, *quarum nulla pars improbis inest.*

XLVII. Totam hanc sententiam expressit Plinius in exordio Panegyrici ad Trajanum.

XLVIII. Siquando contingat, te rebus gaudere minime bonis, vide ne appareat: cum autem in bonis versaberis, fac ut omnibus manifestum sit.

IL. Ne æquum putes, privatos composite & modeste vivere, reges autem sine modo & ratione: sed fac ut moderatio & continentia tua aliis exemplo sit; tibique persuade, mores totius civitatis moribus eorum, qui imperant, esse similes.

L. Argumentum tibi sit, te recte gubernare, si videas eos, qui gubernantur, ditiores & meliores cura tua esse factos.

LI. Melius existima relinquere filiis bonum nomen, quam magnas divitias: istæ enim mortales & fluxæ sunt, illud immortale. Et bono quidem nomine divitiæ parantur, divitiis autem bonum nomen parabile non est. Adde quod illis etiam pravi abundant, hoc autem non est nisi virorum præstantium.

LII. In vestibus totoque corporis ornatu fac ut excellas; in aliis autem rebus temperanter te gere, sicuti reges decet: ut qui te prodeuntem viderint, ex ore habituque corporis dignum te imperio judicent; qui autem tecum vivunt, propter animi tui ornamenta idem sentiant.

LIII. Nihil dicas, aut facias, quin prius attente consideres; ut in errores quam minimos incidas.

LIV.

XLVIII. Ratio moniti est, quia Principibus, ut scribit Tacitus in 4. Annal. c. 40. *præcipua rerum ad famam dirigenda sunt*.

IL. Eandem sententiam Isocrates expressit in Orat. Areopagitica, ubi loquitur de Solone & Clisthene. In bonum exemplum Vellejus l. 2. c. 126. *Facere recte cives suos Princeps optimus faciendo docet; cumque sit imperio maximus, exemplo major est*. In malum Cicero de Leg. l. 3. c. 14. *Vitiosi principes vitia infundunt in civitatem; neque solum obsunt quod ipsi corrumpuntur, sed etiam quod corrumpunt; plusque exemplo, quam peccato nocent*. Plutarchus in syntagmate ad Princip. imperit. comparat eum, qui imperat, regulæ; quæ nisi recta sit, non potest ea, quibus applicatur, recta facere. Porro de iis, quæ Princeps facere debet, ut civibus suis ad virtutem exemplo sit, vide Xenophontem in Cyri Pædia sub initium lib 8.

L. Cicero ad Attic. l. 8. ep. 11. *Moderatori reip. beata civium vita proposita est, ut opibus firma, copiis locuples, gloria ampla, virtu-*

XLVIII. Λάνθανε μὲν, ἐὰν ἐπί τῳ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων.

IL. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ τὴν σεαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων, ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἦθος ὁμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι.

L. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἐὰν τοὺς ἀρχομένους ὁρᾷς εὐπορωτέρους, καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.

LI. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν, ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν. ὁ μὲν γὰρ θνητὸς, ἡ δὲ ἀθάνατος· καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητὰ, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὠνητή. καὶ τὰ μὲν καὶ τοῖς φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δὲ οὐχ οἷόν τε ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι.

LII. Τρύφα μὲν ταῖς ἐσθῆσι, καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δὲ, ὡς χρὴ τοὺς βασιλέας, ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν. ἵνα οἱ μὲν ὁρῶντες διὰ τὴν ὄψιν ἄξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἶναι νομίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώμην ἔχωσιν.

LIII. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ, καὶ τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις τοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτῃς.

tute honesta sit. Et Mæcenas apud Dionem l. 52. p. 481. Τὸν ἄρχοντα τὸν ἄριστον οὐ δεῖ μὴ μόνον αὐτὸν πάνθ' ἃ προσήκει ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ὅπως ὡς ὅτι βέλτιστοι γίγνωνται, προνοεῖν. *Princeps optimus non solum ipse facere debet, quæ decet, sed & alii ut quam optimi fiant, curare.*

LI. Auctor epist. 2. ad Cæs. de ordin. rep. c. 7. *Sæpe jam audivi, qui reges, quæ civitates & nationes per opulentiam magna imperia amiserint, quæ per virtutem inopes ceperant.*

LII. Cyrus, ut est apud Xenophontem in Pædia l. 8. p. 163. tum ipse magnam vestis totiusque corporis ornatus curam suscipiebat, tum eos quoque suscipere volebat, quibus magistratus mandaret. Contra Livius sub initium lib. 21. laudat Annibalem, *quod vestitus ejus nihil inter æquales excelleret*. Sed tunc quidem Annibal nondum erat cum imperio. Ceterum, ut scribit Plinius l. 6. epist. 31. *Veste & comitatu non quidem augetur dignitas, ornatur tamen & instruitur.*

LIII. Vide Monita LX. & LXXV. Orat. Primæ. Adde Proverb. cap. 13 num. 3. *Qui inconsideratus est ad loquendum, sentiet mala*. Philosophi omnes docent, errata longe plurima, quæ loquendo & agendo committimus, inde oriri, quod res minus attente consideremus, abrepti nimia quadam ingenii & virium confidentia, levitate, impetu, consuetudine, impatientia dubitandi.

LIV. Optimum videtur in re qualibet attingere quod ſummum eſt, & maxime opportunum: id autem quoniam cerni difficile poteſt, ſatius eſt deficere, quam excedere. Etenim modus vim ſuam magis retinet in eo, quod parvum eſt, quam quod nimium.

LV. Eſto civilis & gravis. Alterum enim dominationi convenit, alterum converſationibus. Hoc autem rerum omnium difficillimum eſt. Siquidem plerumque invenies, eos qui gravitatem affectant, frigidos eſſe; qui civilitatem, videri abiectos & viles.

LVI. Si ea probe tenere volueris, quæ decet reges ſcire, experientia tibi opus eſt, & philoſophia. Nam philoſophando rationes & vias deteges; rebus autem agendis ipſarum rerum uſum facilem & idoneum tibi comparabis.

LVII. Conſidera quæ fiunt & contingunt in humana vita, tum privatis hominibus, tum iis qui cum imperio ſunt. Si enim præterita reſpicies, de futuris melius deliberabis.

LVIII. Abſurdum exiſtima, privatos eſſe aliquos, qui ultro mortem oppetant, ut eorum finis celebretur; reges autem nihil magnum audere, quo in vita clari fiant.

LIX. Relinque imagines & monumenta potius tuæ virtutis, quam corporis.

LX.

LIV. Cicero in Orat. c. 22. *Etſi ſuus cuique rei modus eſt, tamen magis offendit nimium, quam parum.* Nam etiam in numeris 2. 4. 8. qui ſibi proportione reſpondent, minimus propior eſt medio, quam maximus.

LV. Lampridius in Alexand. c. 1. narrat, *nimiam civilitatem* Alexandro obiectam fuiſſe, quæ imperii poteſtatem contemtibiliorem faciebat. Modum egregie tenuit Trajanus, de quo Plinius in Paneg. c. 4. *Nihil ſeveritati ejus hilaritate, nihil gravitati ſimplicitate, nihil majeſtati humanitate detrahitur.* V. Nepotem in Attico c. 15. In lege 19. tit 18. l. 1. Dig. monentur Præſides provinciarum, *ne provinciales in familiaritatem admittant. Nam ex converſatione æquali contemtio naſcitur dignitatis.*

LVI. De conjunctione philoſophiæ cum experientia ad recte gubernandum agit Ariſtoteles in lib. 10. Ethic. c. ult. Crudelem Neronis dominationem matri quidam imputant, ut eſt apud Sueton. c. 52. *quod eum a philoſophia avertit; monens, imperaturo contrariam eſſe.* Non tamen quælibet philoſophia Principi convenit; ſed

il-

LIV. Κράτιστον μὲν τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν· ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἱροῦ, καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις, ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἰσχύουσιν.

LV. Ἀστεῖος εἶναι πειρῶ, καὶ σεμνός. τὸ μὲν γὰρ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἁρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἐστὶ πραγμάτων. εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι, ταπεινοὺς φαινομένους.

LVI. Ὅ, τι ἂν ἀκριβῶς εἰδέναι βούλοιο, ὧν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς ὁδούς σοι δείξει, τὸ δὲ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι, δύνασθαί σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

LVII. Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις, καὶ τοῖς τυράννοις. ἐὰν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἄμεινον καὶ περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσῃ.

LVIII. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν ἐθέλειν τινὰς ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσι.

LIX. Βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον, ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν.

illa, de qua Ulpianus lib. 1. Dig. t. 1. leg. 1. *Justitiam colimus, & boni & æqui notitiam profitemur; æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes; bonos non solum metu pœnarum, verum etiam præmiorum exhortatione efficere cupientes; veram, nisi fallor, philosophiam, non simulatam affectantes.*

LVII. Plutarchus de liber. educat. scribit, *facta præterita præbere nobis exemplum ad recte consultandum de futuris*. Ἡ τῶν γεγενημένων πράξεων μνήμη τῆς περὶ τῶν μελλόντων εὐβουλίας γίνεται παράδειγμα. Ex Proverbiis Catonian. in Bibl. Alb. Fabricii med. & inf. Lat. p. 53.

Quid cautus caveas, aliena exempla docebunt.

LIX. Agesilaus moriens, ut narrat Plutarchus in Apophth. vetuit sibi imagines poni. *Siquod*, inquit, *præclarum opus feci, hoc mihi monumentum erit*. Εἴ τι καλὸν ἔργον πεποίηκα, τοῦτό μου μνημεῖόν ἐστιν. Sumsit, opinor, Plutarchus ex Oratione Xenophontis de Agesilao, ubi eadem fere sententia est, prope finem. Mæcenas quoque monuit Augustum, ne statuas aureas, aut argenteas sibi fieri pateretur, sed potius recte agendo memoriam sui propagaret, ut est apud Dionem l. 2. sub fin. Tiberius apud Tacitum annal. 4. c. 38. *Hæc mihi in animis vestris templa, hæ pulcherrimæ effigies, & mansuræ*. Loquitur de suis virtutibus.

LX. Cura ut & ipſe in tuto ſis, & urbem tutam habeas. Veruntamen ſi in diſcrimen adductus fueris, elige potius honeſte mori, quam turpiter vivere.

LXI. In omnibus operibus memento dignitatis regiæ; & cura ne quid facias minus dignum amplitudine tanta.

LXII. Ne aſpicias naturam tuam, tamquam totam ſimul perituram; ſed quoniam corpus habes mortale, animam immortalem, cura ut animæ memoriam immortalem relinquas.

LXIII. Exerce te ſermonibus rectis & honeſtis, ut aſſueſcas ſapere ſimilia dictis.

LXIV. Quæ ſcis eſſe optima, hæc facito.

LXV. Quorum laudes æmularis, imitare actiones.

LXVI. Quæ filiis tuis facienda proponeres, hæc te facere æquum cenſe.

LXVII. Utere his, quæ dicta ſunt, vel quære meliora.

LX. Cicero l. 1. Offic. c. 23. *Cum tempus neceſſitaſque poſtulat, decertandum manu eſt, & mors ſervituti turpitudinique anteponenda*. Saluſtius de T. Turpilio Silano Præfecto Vaccæ in Numidia, in Bel. Jugurt. c. 67. *Quia illi in tanto malo turpis vita fama integra potior, improbus inteſtabiliſque videtur.*

LXI. Rationem rei hujus reddit Plutarchus in Præcept. Polit. *διὰ δόξαν, ἣν οἱ πολλοὶ περὶ ἀρχῆς καὶ πολιτείας ἔχουσιν, ὡς πράγματος μεγάλου, καὶ καθαρεύειν ἀξίου πάσης ἀτοπίας καὶ πλημμελείας. Quia vulgo exiſtimatur, principatum rem magnam eſſe, planeque ejuſmodi, ut errore omni vitioque carere debeat*. Itaque, ut idem ait Plutarchus, non ſolum in publica dicta & facta Principis inquiritur, ſed & in cœnam ejus, & in cubile, & in matrimonium, & in ſeria, & in ludicra omnia.

MO-

LX. Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν σεαυτῷ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν· ἐὰν δὲ ἀναγκασθῇς κινδυνεύειν, αἱροῦ καλῶς τεθνάναι μᾶλλον, ἢ ζῆν αἰσχρῶς.

LXI. Ἐν ἅπασι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας· καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης ποιήσῃς.

LXII. Μὴ περιίδῃς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἅμα πᾶσαν διαλυθεῖσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, ἀθανάτου δὲ ψυχῆς, πειρῶ τῆς ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν.

LXIII. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῇς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν.

LXIV. Ἃ δ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει.

LXV. Ὧν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις.

LXVI. Ἃ τοῖς παισὶ τοῖς σεαυτοῦ ἂν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου.

LXVII. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις, ἢ ζήτει βελτίω τούτων.

LXII. Idem fere Isocrates scribit in Orat. ad Philipp. *Τὸ μὲν σῶμα θνητὸν ἔχομεν, ἀθάνατοι δὲ γινόμεθα δι' ἀρετήν. Corpus quidem mortale habemus, sed immortales virtute fieri possumus.* Utramque sui partem homini considerandam Plinius proponit l. 9. ep. 3. *Omnes homines arbitror oportere aut immortalitatem suam, aut mortalitatem cogitare: & illos quidem contendere & eniti, hos quiescere & remitti.*

LXIII. Ratio Moniti hujus peti potest a contrario, ut est apud Aristotelem l. 7. Politic. c. 17. *Ἐκ τοῦ γὰρ εὐχερῶς λέγειν ὁτιοῦν τῶν αἰσχρῶν, γίνεται καὶ τὸ ποιεῖν σύνεγγυς. Nam ex facilitate loquendi turpia quælibet, gignitur & licentia faciendi.*

LXIV. Celeberrimum erat apud Lacedæmonas dictum, quod refert Plutarchus in Apoph. Lac. *ἴσασι μὲν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ καλά, οὐ πράσσουσι δέ. Sciunt quidem Athenienses quæ sint honesta, sed non faciunt.* V. Ciceronem de Senect. c. 18.

LXVII. Horatius l. 1. epist. 6. *Siquid novisti rectius istis, Candidus imperti; si non, his utere mecum.*

MONITA POLITICA XL.

De officio civis erga Principem

EX ISOCRATIS

Oratione, quæ inſcribitur

NICOCLES, SEU SYMMACHUS,

quæ eſt ordine Tertia.

I. JUbeo unumquemque veſtrum, quæ ſui officii ſunt, ita gerere, ut nec diligentia deſideretur, neque juſtitia. Utra enim in parte deficiatis, non recte procedere quod agitur, neceſſe eſt.

II. Nihil eorum, quæ vobis mandata ſunt, negligatis, aut parvi faciatis; reputantes, non ſingula quidem per ſe tanti eſſe, ſed tamen ex ſingularum partium modo & ratione rem totam vel bene, vel male ſe habere.

III. Curate quæ mea ſunt nihilo ſecius, quam veſtra: nullumque honorem exiguum putetis, qui res meas recte adminiſtrantibus tribuatur.

IV. Alienis abſtinete, ut ſecurius veſtra poſſideatis.

V. Tales oportet vos eſſe erga alios, qualem me erga vos ipſos eſſe cupitis.

VI. Nolite divitiarum potius, quam virtutis famam quærere: quippe ſcitis, & ex Græcis, & ex barbaris qui maximam virtutis opinionem ſibi compararunt, eos plurimis potiri bonis.

VII.

I. LOquitur de magiſtratibus, qui peccant tum ſi minus juſte, tum ſi minus diligenter agant; quia tam male agendo, quam nihil agendo negotia corrumpuntur.

II. Ita Ariſtoteles lib. 5. Polit. c. 8. oſtendit, rempublicam corrum

ΕΚ ΤΟΥ
ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ

Λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου

ΝΙΚΟΚΛΗΣ, Η ΣΥΜΜΑΧΟΣ.

I. Ημὶ δὴ πράττειν ἕκαστον ὑμῶν, ἐφ' οἷς ἐφέστηκεν, ἐπιμελῶς καὶ δικαίως· καθ' ὁπότερον γὰρ ἂν ἐλλίπητέ τι τούτων, ἀνάγκη ταύτῃ κακῶς ἔχειν τὰς πράξεις.

II. Μηδενὸς οὖν ὀλιγωρεῖτε, μηδὲ καταφρονεῖτε τῶν προστεταγμένων. ὑπολαμβάνοντες ὡς οὐ παρὰ τοῦτο ταῦτ' ἐστὶν, ἀλλ' ὡς παρ' ἕκαστον τῶν μερῶν, ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἕξον τὸ σύμπαν.

III. Κήδεσθε μηδὲν ἧττον τῶν ἐμῶν, ἢ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν· καὶ μὴ νομίζετε μικρὸν ἀγαθὸν εἶναι τὰς τιμὰς, ἃς ἔχουσιν οἱ καλῶς τῶν ἡμετέρων ἐπιστατοῦντες·

IV. Ἀπέχεσθε τῶν ἀλλοτρίων, ἵνα ἀσφαλέστερον τοὺς οἴκους τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν κεκτῆσθε.

V. Τοιούτους εἶναι χρὴ περὶ τοὺς ἄλλους ὑμᾶς, οἷόν περ ἐμὲ περὶ ὑμᾶς ἀξιοῦτε γίνεσθαι.

VI. Μὴ σπουδάζετε πλουτεῖν μᾶλλον, ἢ χρηστοὶ δοκεῖν εἶναι, γιγνώσκοντες, ὅτι καὶ τῶν ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων, οἱ μεγίστας ἐπ' ἀρετῇ δόξας ἔχοντες, πλείστων ἀγαθῶν δεσπόται καθίστανται·

VII.

rumpi per contemtum partium, quæ ipsæ quidem exiguæ sunt, sed ex iis totum constat, quod non est exiguum.

III. Id dicit, opinor, quia qui aulæ dant operam, & Regi serviunt, iis fere tituli quidam & nomina tribuuntur, quæ magis obsequium, quam honorem significant. Opinione fit, ut ad honorem traducantur.

IV. Vide Ciceronem de Offic. l. 3. c. 5. & seq. Ceterum qui sibi licere vult aliena occupare, idem jus videtur aliis concedere in sua.

VI. Adversus illa Lucilii ex incer. Sat. n. 16.
Aurum atque ambitio species virtutis utrique est:
Quantum habeas, tanti ipse sies, tantique habearis.

VII. Pro certo habete, quæstus injuste factos non ad opes augendas valere, sed periculum creare.

VIII. Ne putetis, accipere quidem lucrum esse, dare autem damnum. Neutrum enim horum semper eamdem vim habet: sed quod in tempore, & cum virtute fit, id fructum affert facienti.

IX. Nihil eorum ægre faciatis, quæ ego mandarim. Quicunque enim vestrum plurimis in rebus se mihi utiles præbuerint, ii vel maxime suis ipsorum commodis consulent.

X. Cujuscunque rei vestrum quilibet sibi conscius fuerit, hanc ne me quidem latere putet: sed valde sibi persuadeat, quamvis corpore absim, animo tamen rebus omnibus, quæ fiunt, me semper adesse.

XI. Nihil occultum esse velitis nec eorum, quæ possidetis, nec eorum quæ facitis, nec eorum quæ facturi estis. Necesse est enim, ut recte nostis, ea quæ clam fiunt, multos terrores adjunctos habere.

XII. Neque callide, neque latenter ad reip. administrationem contendatis, sed ita simpliciter & aperte, ut etiamsi quis velit, attamen calumniandi rationem non inveniat.

XIII. Actiones expendite: & eas quidem malas judicate, quas mihi clam esse velitis; bonas autem, quibus ego cognitis, vos meliores existimarim.

XIV. Nolite dissimulare, siquos videritis adversus imperium meum peccare, & improbe agere: sed arguite, & reputate, eadem pœna dignos esse delicta celantes, ac facientes.

XV. Felices habete non eos, qui latent, siquid mali fecerint, sed qui nihil mali faciunt. Æquum enim demum est, priores illos debitas factis aliquando pœnas dare, alteros autem parem meritis gratiam consequi.

XVI. Neque sodalitia, neque coitiones faciatis sine au-

VIII. Itaque ajebat Publius Syrus in Mimis n. 645. *Perdidisse mallem, quam accipere turpiter.*

X. Tantam hanc Principis vigilantiam significavit Cardanus de prud. Civil. c. 35. *In tua urbe quidquid est, quidquid agitur, diciturve, in digitis habeto.*

XI.

VII. Τοὺς χρηματισμοὺς τοὺς παρὰ τὸ δίκαιον γιγνομένους ἡγεῖσθε μὴ πλοῦτον, ἀλλὰ κίνδυνον ποιήσειν.

VIII. Μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δ' ἀναλῶσαι ζημίαν· οὐδέτερον γὰρ τούτων ἀεὶ τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν· ἀλλ' ὁπότερον ἂν ἐν καιρῷ καὶ μετ' ἀρετῆς γίγνηται, τοῦτ' ὠφελήσει τοὺς ποιοῦντας.

IX. Μηδὲ πρὸς ἓν χαλεπῶς ἔχετε τῶν ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένων· ὅσοι γὰρ ἂν ὑμῶν περὶ πλεῖστα τῶν ἐμῶν χρησίμους αὑτοὺς παράσχωσιν, οὗτοι πλεῖστα τοὺς οἴκους τοὺς ἑαυτῶν ὠφελήσουσιν.

X. Ὅτι ἂν ὑμῶν ἕκαστος αὐτὸς αὑτῷ τύχῃ συνειδὼς, ἡγείσθω μηδὲ ἐμὲ λήσειν· ἀλλ' ἐὰν καὶ τὸ σῶματ' ἐμὸν μὴ παρῇ, τήνγε διάνοιαν τὴν ἐμὴν οἰέσθω τοῖς γιγνομένοις παρεστάναι.

XI. Μηδὲν ἀποκρύπτεσθε, μήθ' ὧν κέκτησθε, μήθ' ὧν ποιεῖτε, μήθ' ὧν μέλλετε πράττειν, εἰδότες, ὅτι περὶ τὰ κεκρυμμένα τῶν πραγμάτων, ἀναγκαῖόν ἐστι πολλοὺς φόβους γίνεσθαι.

XII. Μὴ τεχνικῶς ζητεῖτε πολιτεύεσθαι, μὴ δ' ἀφανῶς, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ φανερῶς, ὥστε μηδ' ἄν τις βούληται, ῥάδιον εἶναι ὑμᾶς διαβάλλειν.

XIII. Δοκιμάζετε τὰς πράξεις, καὶ νομίζετε πονηρὰς μὲν, ἃς ἂν πράττοντες ἐμὲ βούλησθε λανθάνειν, χρηστὰς δὲ, περὶ ὧν ἂν ἐγὼ μέλλω πυθόμενος, βελτίους ὑμᾶς νομιεῖν.

XIV. Μὴ κατασιωπᾶτε, ἐάν τινας ὁρᾶτε περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν πονηροὺς ὄντας, ἀλλ' ἐξελέγχετε, καὶ νομίζετε τῆς αὐτῆς εἶναι ζημίας ἀξίους τοὺς συγκρύπτοντας τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν.

XV. Εὐτυχεῖς νομίζετε μὴ τοὺς λανθάνοντας, ἐάν τι κακὸν ποιήσωσιν, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας. τοὺς μὲν γὰρ εἰκὸς τοιαῦτα παθεῖν οἷά περ αὐτοὶ ποιοῦσι, τοὺς δὲ χάριν ἀπολαβεῖν, ἧς ἄξιοι τυγχάνουσιν ὄντες.

XVI. Ἑταιρείας μὴ ποιεῖτε, μήτε συνόδους ἄνευ τῆς ἐμῆς γνώ-

XI. Cicero lib. 3. Offic. c. 9. *Honesta bonis viris, non occulta quæruntur*. Proindeque ad vitandos terrores *hic murus aheneus esto, nil conscire sibi*, ut ait Horatius l. 1. ep. 1. v. 70.

XV. Cicero l. 3. Offic. c. 8. *Satis nobis persuasum esse debet, si omnes Deos hominesque celare possimus, nihil tamen avare, nihil injuste, nihil libidinose, nihil incontinenter esse faciendum*.

XVI. Cato apud Livium l. 34. c. 2. *Ab nullo genere non æque summum periculum est, si cœtus, & concilia, & secretas consultationes esse sinas*.

auctoritate mea. Istiusmodi enim conventus in alio reipublicæ genere utiles sunt, in regno non carent periculo.

XVII. Cavete non modo à delictis, sed etiam ab iis studiis, in quæ necessario delicti suspicio cadit.

XVIII. Benevolentiam erga vos meam tutissimam & firmissimam fore, confidite.

XIX. Custodire præsentem civitatis statum, nulla rerum mutatione quæsita; reputantes istiusmodi perturbationibus & civitates necessario perdi, & privatas domos everti.

XX. Scitote, non in Principum ingeniis dumtaxat positum esse, ut ii demum faciles, vel difficiles sint, sed etiam in moribus civium. Multi enim asperius imperare coacti sunt, quam vellent, propter improbitatem illorum, quibus imperabant.

XXI. Bono animo estote, non propter mansuetudinem & lenitatem meam, sed propter virtutem vestram.

XXII. Sic velim existimetis, securitatem meam esse securitatem vestram. Rebus enim meis recte constitutis, recte erit etiam vestris.

XXIII. Oportet, vos modeste obsequi imperio meo, servantes instituta legesque regias; splendide autem munia civitatis obire, & negotia gerere, quæ ego mandarim.

XXIV. Excitate juniores ad virtutem, non adhortantes modo, sed factis ostendentes, quales deceat esse bonos viros.

XXV. Facite, ut filii vestri sciant Regi parere, & in hujus maxime virtutis studio versari assuescant. Nam si parere didicerint, multo melius imperare poterunt.

XXVI. Si fideles nobis, justique fuerint, in partem venient bonorum nostrorum; sin autem improbi, sua quoque in discrimen adducent.

XXVII. Maximas vos & firmissimas opes filiis vestris

XIX. Petrarcha de Rep. administr. *Augusti est notissimum illud: Quisquis præsentem statum civitatis commutari non vult, & civis, & vir bonus est.*

XXI. Huc referri potest, quod est in P. Syri Mimis n. 593. *Oportet ut bonum peccandi odio, non metu facias.*

XXII.

γνώμης. αἱ γὰρ τοιαῦται συστάσεις, ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πολιτείαις πλεονεκτοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς μοναρχίαις κινδυνεύουσι.

XVII. Μὴ μόνον ἀπέχεσθε τῶν ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῶν τοιούτων, ἐν οἷς ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑποψίαν γίνεσθαι.

XVIII. Τὴν ἐμὴν φιλίαν ἀσφαλεστάτην καὶ βεβαιοτάτην εἶναι νομίζετε.

XIX. Διαφυλάττετε τὴν παροῦσαν κατάστασιν, καὶ μηδεμιᾶς ἐπιθυμεῖτε μεταβολῆς, εἰδότες, ὅτι διὰ τὰς τοιαύτας ταραχὰς ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι, καὶ τοὺς οἴκους τοὺς ἰδίους ἀναστάτους γίγνεσθαι.

XX. Μὴ μόνον τὰς φύσεις αἰτίας νομίζετε τοῦ χαλεποὺς, ἢ πράους εἶναι τοὺς τυράννους, ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τῶν πολιτῶν. πολλοὶ γὰρ ἤδη διὰ τὴν τῶν ἀρχομένων κακίαν τραχύτερον, ἢ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην ἄρχειν ἠναγκάσθησαν.

XXI. Θαῤῥεῖτε μὴ διὰ τὴν ἐμὴν μᾶλλον πρᾳότητα, ἢ διὰ τὴν ὑμετέραν αὐτῶν ἀρετήν.

XXII. Τὴν ἐμὴν ἀσφάλειαν, ἄδειαν ἑαυτοῖς εἶναι νομίζετε· καλῶς γὰρ τῶν περὶ ἐμὲ καθεστώτων, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰ περὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἕξει.

XXIII. Ταπεινοὺς μὲν εἶναι χρὴ πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν, ἐμμένοντας τοῖς ἤθεσι, καὶ διαφυλάττοντας τοὺς νόμους βασιλικούς. λαμπροὺς δ' ἔν τε ταῖς ὑπὲρ τῆς πόλεως λειτουργίαις, καὶ τοῖς ὑπ' ἐμοῦ προσταττομένοις.

XXIV. Προτρέπετε τοὺς νεωτέρους ἐπ' ἀρετὴν, μὴ μόνον παραινοῦντες, ἀλλὰ καὶ περὶ τὰς πράξεις ὑποδεικνύντες αὐτοῖς, ὁποίους εἶναι χρὴ τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀγαθούς.

XXV. Διδάσκετε τοὺς παῖδας τοὺς ὑμετέρους αὐτῶν βασιλεύεσθαι, καὶ περὶ τὴν παίδευσιν τῆς τοιαύτης ἀρετῆς ἐθίζετε αὐτοὺς ὡς μάλιστα διατρίβειν· ἐὰν γὰρ ἄρχεσθαι μάθωσι, πολλῷ μᾶλλον ἄρχειν δυνήσονται·

XXVI. Πιστοὶ μὲν ὄντες καὶ δίκαιοι μεθέξουσι τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, κακοὶ δὲ γινόμενοι κινδυνεύσουσι περὶ τῶν ὑπαρχόντων·

XXVII. Μέγιστον ἡγεῖσθε τοῖς παισὶ καὶ βεβαιότατον πλοῦ-

τον

XXII. Plinius ad Trajanum in Panegyr. c. 72. *Obsecramus Deos, ut uni tibi faveant; quia in te & tuto ipse, & respub.ica, & nos sumus.*

XXV. Cicero l. 3. de Leg. c. 2. *Qui modeste paret, videtur qui aliquando imperet, dignus esse.*

ſtris relicturos credite, ſi benevolentiam illis noſtram relinquere poſſitis.

XXVIII. Sic vobis perſuadete, miſerrimos & infeliciſſimos eſſe, qui obſtrictam alicui fidem prodiderunt. Neceſſe eſt enim, iſtiuſmodi homines trepide agere, undique ſibi timere, totoque vitæ tempore non magis amicis, quam inimicis credere.

XXIX. Æmulamini non eos, qui plurima poſſident, ſed qui recte poſſident, nulliuſque ſceleris ſibi conſcii ſunt.

XXX. Ne putetis, improbitatem plus commodi afferre, quam virtutem; nomen autem deterius habere: ſed qualia res ſingulæ ſortitæ nomina ſunt, talem prorſus earum eſſe vim & naturam, exiſtimate.

XXXI. Nolite invidere iis, qui primas tenent apud me: ſed contendite & efficite virtute ac probitate, ut illis pares ſitis.

XXXII. Amore & honore dignos judicate, quos Rex ipſe amat & honorat; ut eodem apud me loco eſſe poſſitis.

XXXIII. Ut, præſente & audiente me, loqui ſoletis; ita me abſente, ſentire vos decet ac judicare.

XXXIV. Benevolentiam erga nos veſtram factis potius oſtendite, quam ſermonibus.

XXXV. Quæ vobis ab aliis fieri indignamini, ea ipſi aliis ne faciatis.

XXXVI. Quæ verbis reprehendere ſoletis, ea ne faciendo ſequamini.

XXXVII. Talia a nobis expectate, quales ipſi erga nos eritis.

XXXVIII. Bonos ne laudetis dumtaxat, ſed etiam imitamini.

XXXIX. Verba mea pro legibus habete, conſtanter-

XXIX. Horatius l. 4. Od. 9.
Non poſſidentem multa vocaveris
Recte beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui Deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque callet pauperiem pati,
Pejuſque leto flagitium timet.

XXXII.

πον παραδώσειν, ἐὰν αὐτοῖς δύνησθε τὴν ἡμετέραν εὔνοιαν καταλιπεῖν.

XXVIII. Ἀθλιωτάτους ἡγεῖσθε καὶ δυστυχεστάτους ὅσοι περὶ τοὺς πιστεύσαντας ἄπιστοι γεγόνασιν. ἀνάγκη γὰρ τοὺς τοιούτους ἀθύμως ἔχοντας καὶ φοβουμένους ἅπαντα, καὶ μηδὲν μᾶλλον πιστεύοντας τοῖς φίλοις ἢ τοῖς ἐχθροῖς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον διάγειν.

XXIX. Ζηλοῦτε μὴ τοὺς πλεῖστα κεκτημένους, ἀλλὰ τοὺς μηδὲν κακὸν σφίσιν αὐτοῖς συνειδότας.

XXX. Μὴ τὴν κακίαν δύνασθαι μὲν πλέον τῆς ἀρετῆς ὠφελεῖν νομίζετε, τὸ δ' ὄνομα δυσχερέστερον ἔχειν. ἀλλ' οἵωνπερ ὀνομάτων ἕκαστα τῶν πραγμάτων τετύχηκε, τοιαύτας ἡγεῖσθε καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῶν εἶναι.

XXXI. Μὴ φθονεῖτε τοῖς παρ' ἐμοῦ πρωτεύουσιν, ἀλλὰ ἁμιλλᾶσθε καὶ πειρᾶσθε χρηστοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς παρέχοντες ἐξισοῦσθαι τοῖς προέχουσι.

XXXII. Φιλεῖν οἴεσθε δεῖν καὶ τιμᾶν, οὕς περ ἂν καὶ βασιλεὺς, ἵνα καὶ παρ' ἐμοῦ τυγχάνητε τῶν αὐτῶν τούτων.

XXXIII. Οἷά περ παρόντος ἐμοῦ λέγετε, τοιαῦτα καὶ ἀπόντος φρονεῖτε.

XXXIV. Τὴν εὔνοιαν τὴν πρὸς ἡμᾶς, ἐν τοῖς ἔργοις ἐνδείκνυσθε μᾶλλον, ἢ τοῖς λόγοις.

XXXV. Ἃ πάσχοντες ὑφ' ἑτέρων ὀργίζεσθε, ταῦτα τοῖς ἄλλοις μὴ ποιεῖτε.

XXXVI. Περὶ ὧν ἂν ἐν τοῖς λόγοις κατηγορεῖτε, μηδὲν τούτων ἐν τοῖς ἔργοις ἐπιτηδεύετε.

XXXVII. Τοιαῦτα προσδοκᾶτε πράξειν, οἷα ἂν περὶ ἡμῶν διανοῆσθε.

XXXVIII. Μὴ μόνον ἐπαινεῖτε τοὺς ἀγαθοὺς, ἀλλὰ καὶ μιμεῖσθε.

XXXIX. Τοὺς λόγους τοὺς ἐμοὺς νόμους εἶναι νομίζετε, καὶ πει-

XXXII. M. Terentius hac ipſa de cauſſa excuſat Tiberio amorem ſuum & obſequium erga Seianum apud Tacitum l. 6. Annal. c. 8. *Tuum, Cæſar, generum, tui conſulatus ſocium, tua officia in rep. capeſſentem colebamus. Non eſt noſtrum æſtimare, quem ſupra ceteros, & quibus de cauſſis extollas.*

XXXV. Hinc illud Publii Syri in Mimis n. 4. *Ab alio expectes, alteri quod feceris.* Ita in ſ. litteris Matthæi c. 7. n. 12. *Quæcunque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Similia prorſus habet & D. Lucas in c. 6. n. 31.

terque servate. Quicunque enim ex vobis ita se gesserint, ut ego volo, iis maxime vivere licebit, ut ipsi voluerint.

XL. Caput omnium, quæ diximus, est, ut qua ratione eos, qui vobis parent, erga vos esse vultis, eadem ipsi erga me & imperium meum affecti sitis.

XL. Seneca epist. 47. *Sic cum inferiore vivas, quemadmodum tecum superiorem velles vivere*. Monitum hoc, cui fere simile est trigesimum orationis secundæ, plura continet. Ceterum ne mireris, Monita de officio civis erga Principem esse pauciora: nam sequi facilius est, quam ducere.

πειρᾶσθε τούτοις ἐμμένειν, εἰδότες, ὅτι τοῖς μάλιστα ποιοῦσιν ὑμῶν ἃ βούλομαι, τούτοις ἐξέσται ζῆν, ὡς αὐτοὶ βούλονται.

XL. Κεφάλαιον τῶν εἰρημένων, οἵους περ ἂν τοὺς ὑφ' ὑμῶν ἀρχομένους οἴεσθε δεῖν περὶ ὑμᾶς εἶναι, τοιούτους καὶ περὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ἐμὴν ὑμᾶς γίνεσθαι.

Tolle notam paginæ superioris; atque ita repone.

XLI. Hæc inversio quædam est Moniti XXX Orationis secundæ. Ad illud pertinet id, quod Seneca scribit epist. 47. *Sic cum inferiore vivas, quemadmodum tecum superiorem velles vivere*. Ad hoc autem facit illud D. Augustini de Opere Monachor. c. 31. *Quid iniquius, quam velle sibi obtemperari a minoribus, & nolle obtemperare majoribus?*

EX DIONYSIO ALICARNASSEO DE ANTIQUIS ORATORIBUS

Edition. Lipſienſis 1691. p. 95.

ΜΆλιϛα δ' ἡ προαίρεσις ἡ τῶν λόγων περὶ οὓς ἐσπούδαζε, καὶ τῶν ὑποθέσεων τὸ κάλλος, ἐν αἷς ἐποιεῖτο τὰς διατριβάς. Ἐξ ὧν οὐ λέγειν δεινοὺς μόνον ἀπεργάσαιτ' ἂν τοὺς προσέχοντας αὐτῷ τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἤθη σπουδαίους, οἴκῳ τε καὶ τῇ πόλει χρησίμους. Κράτιϛα γὰρ δὴ παιδεύματα πρὸς ἀρετὴν ἐν τοῖς Ἰσοκράτους ἐϛὶν εὑρεῖν λόγοις. Καὶ ἔγωγέ φημι χρῆναι τοὺς μέλλοντας οὐχὶ μέρος τι τῆς πολιτικῆς δυνάμεως, ἀλλ' ὅλην αὐτὴν κτήσασθαι, τοῦτον ἔχειν τὸν ῥήτορα διὰ χειρός.

HOC EST.

MAxime autem (excelluit Iſocrates) in rerum delectu, quas oratione explicaret, & in argumentorum pulcritudine ac dignitate, quibus eloquentiam ſuam exerceret. Ex quo fit, ut ejus ſtudioſi non modo ad recte dicendum, ſed etiam ad recte vivendum idonei fiant, ſuæque familiæ ac civitati admodum utiles. Præſtantiſſima enim in orationibus Iſocratis virtutis præcepta reperiuntur. Ac ſiquis non partem aliquam, ſed univerſam regendæ reip. rationem tenere voluerit, illi ego auctor ſum, ut oratorem hunc præ manibus habeat.

IN-

INDEX
RERUM ET VERBORUM

A

B

C

Quæ-

Vir-

FINIS.

